

DET KONGELIGE
UTENRIKSDEPARTEMENT

St.prp. nr. 59

(2004–2005)

Om samtykke til ratifikasjon av en frihandelsavtale mellom statene i Det europeiske frihandelsforbund og Republikken Tunisia og en tilknyttet landbruksprotokoll mellom Kongeriket Norge og Republikken Tunisia, begge av 17. desember 2004

Innhold

1	Innledning og sammendrag	5	4.8	Offentlige anskaffelser	17
2	Frihandelsforhandlingene mellom EFTA og Tunisia	7	4.9	Økonomisk samarbeid og teknisk bistand	17
2.1	Bakgrunn	7	4.10	Bestemmelser om institusjoner og prosedyrer	17
2.2	Samhandelen mellom Norge og Tunisia	7	4.11	Sluttbestemmelser	18
2.3	Samhandelen mellom EFTA-statene og Tunisia	7	5	Nærmere om den bilaterale landbruksprotokollen	19
2.4	Den politiske og økonomiske utviklingen i Tunisia	8	6	Gjennomføring i norsk rett	20
2.5	Forhandlingsprosessen	8	7	Økonomiske og administrative konsekvenser	21
3	De viktigste forhandlingsresultatene	9	8	Konklusjoner og tilråding	22
3.1	Generelt	9		Forslag til vedtak om samtykke til ratifikasjon av en frihandelsavtale mellom statene i Det europeiske frihandelsforbund og Republikken Tunisia og en tilknyttet landbruksprotokoll mellom Kongeriket Norge og Republikken Tunisia, begge av 17. desember 2004	23
3.2	Avtalens fortale	9		Vedlegg	
3.3	Industrivarer	9	1.	Hovedavtalen med vedleggene I, V og VI	24
3.4	Fisk og andre marine produkter	9	2.	Landbruksprotokollen	49
3.5	Bearbeidede landbruksvarer	10		Utrykt vedlegg	
3.6	Opprinnelsesregler og tolladministrativt samarbeid	10		Frihandelsavtalens og den bilaterale landbruksprotokollens vedlegg ellers med tillegg	
3.7	Beskyttelsestiltak	10		(http://odin.dep.no/ud/norsk/publ/stprp)	
3.8	Strukturtilpasninger	10			
3.9	Beskyttelse av immaterielle rettigheter .	10			
3.10	Tjenester og investeringer	11			
3.11	Tvisteløsning	11			
3.12	Utviklingsklausul	11			
3.13	Basis landbruksvarer	11			
4	Nærmere om form og innhold i frihandelsavtalen	12			
4.1	Generelt	12			
4.2	Avtalens fortale	12			
4.3	Innledende bestemmelser	12			
4.4	Handel med varer	13			
4.5	Beskyttelse av immaterielle rettigheter .	16			
4.6	Investeringer og tjenester	16			
4.7	Betaling og overføringer	16			

DET KONGELIGE
UTENRIKSDEPARTEMENT

St.prp. nr. 59

(2004–2005)

Om samtykke til ratifikasjon av en frihandelsavtale mellom statene i Det europeiske frihandelsforbund og Republikken Tunisia og en tilknyttet landbruksprotokoll mellom Kongeriket Norge og Republikken Tunisia, begge av 17. desember 2004

*Tilråding fra Utenriksdepartementet av 13. mai 2005,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Bondevik II)*

1 Innledning og sammendrag

Det europeiske frihandelsforbund, EFTA, ble opprettet i 1960 for å fremme frihandel og økonomisk samarbeid mellom medlemslandene. EFTA består i dag av Norge, Island, Liechtenstein og Sveits.

Hovedformålet med EFTAs frihandelsavtaler er å stimulere til økt samhandel og økonomisk samarbeid mellom partene. Frihandelsavtalen med Tunisia er et instrument for å støtte den demokratiske og økonomiske utviklingen i landet og regionen for øvrig. Samtidig gir avtalen en mulighet til å bidra til utviklingen av et frihandelsområde som omfatter Europa og middelhavsområdet på bakgrunn av samarbeidet mellom EU og middelhavslandene innenfor rammen av Barcelona-prosessen. Avtalen regulerer handelen mellom den enkelte EFTA-stat og Tunisia. De tilsvarende forbindelser mellom EFTA-statene er regulert av EFTA-konvensjonen.

Et bærende prinsipp i EFTA-statenes tredjelandspolitikk har vært parallellitet med EU. Bak-

grunnen for dette prinsippet er å sikre EFTA-eksportører tilsvarende handelsbetingelser i tredjelandsmarkeder som EU-eksportører. Det har likeledes vært en målsetting å formulere avtalen slik at forholdene ligger til rette for et fremtidig felles frihandelsområde rundt Middelhavet. Tunisia inngikk en assosieringsavtale med EU som trådte i kraft i mars 1998, og som innebærer tollnedtrapping på industriprodukter over en periode på 12 år fra ikrafttredelsen.

Tunisia er medlem av WTO, men Norge har ingen andre handelsavtaler med landet.

Frihandelsavtalen mellom EFTA-statene og Tunisia er bygget over samme lest som EFTAs frihandelsavtaler med de øvrige land i regionen. Avtalen inneholder bestemmelser som bygger på den senere tids utvikling i det internasjonale handelsregimet. Avtalen omfatter med få unntak handel med industrivarer, bearbejdede landbruksvarer, fisk og

Om samtykke til ratifikasjon av en frihandelsavtale mellom statene i Det europeiske frihandelsforbund og Republikken Tunisia og en tilknyttet landbruksprotokoll mellom Kongeriket Norge og Republikken Tunisia, begge av 17. desember 2004

andre marine produkter. Eventuelle handelshindringer som kvantitative restriksjoner skal avvikles fra avtalens ikrafttredelse. Tollsatsler må avvikles etter en fastlagt tidsplan. Avtalen er asymmetrisk, noe som innebærer at Tunisia gis lengre tid enn EFTA-statene til å trappe ned sine tollsatsler. Videre inneholder avtalen basisbestemmelser for investeringer, inkludert kapitalbevegelser, offentlige anskaffelser, immaterielle rettigheter, og en utviklingsklausul på tjenester.

Avtalen fastslår at partene har til hensikt på et senere tidspunkt å utvide avtalen med hensyn til investeringer og handel med tjenester. Hver av EFTA-statene har dessuten forhandlet frem en bilateral landbruksprotokoll med Tunisia. I fortalen og den innledende formålsartikkelen fastslås de grunnprinsipper som avtalen bygger på, herunder markedsøkonomi og respekt for demokratiske verdier og menneskerettighetene.

Frihandelsavtalen og den bilaterale landbruksprotokollen vil bli notifisert samtidig til Verdens

handelsorganisasjon (WTO) for å tilfredsstille kravet i GATT-avtalens artikkel XXIV om at et frihandelsområde skal omfatte hoveddelen av samhandelen.

I et vedlegg til avtalen gis Norge rett, ved ratifikasjon, til å unnta Svalbard fra avtalens geografiske virkeområde, med unntak av de bestemmelser som gjelder handelen med varer. Norge vil benytte seg av denne retten.

Frihandelsavtalen og den bilaterale landbruksprotokollen ble undertegnet på EFTAs ministermøte i Genève 17. desember 2004.

Frihandelsavtalen, dens vedlegg I, V og VI og den bilaterale landbruksprotokollen følger vedlagt i engelsk originalversjon med uoffisiell oversettelse til norsk. Vedleggene ellers og protokollene til frihandelsavtalen og den bilaterale landbruksprotokollen følger som utrykte vedlegg til proposisjonen. Disse vedleggene finnes også elektronisk på <http://odin.dep.no/ud/norsk/publ/stprp>.

Om samtykke til ratifikasjon av en frihandelsavtale mellom statene i Det europeiske frihandelsforbund og Republikken Tunisia og en tilknyttet landbruksprotokoll mellom Kongeriket Norge og Republikken Tunisia, begge av 17. desember 2004

2 Frihandelsforhandlingene mellom EFTA og Tunisia

2.1 Bakgrunn

Et bærende prinsipp i EFTA-statenes frihandelspolitikk har vært parallellitet med EU. I tråd med dette prinsippet er hovedformålet også med denne frihandelsavtalen å sikre EFTA-statene like gode handelsvilkår med Tunisia som det EU har sikret seg i assosieringsavtalen med Tunisia undertegnet i 1998.

I EFTA-ministrenes erklæring fra Bergen 1995 ble samarbeidet mellom EFTA og tredjeland utvidet til også å gjelde stater og regioner utenfor Europa. Erklæringen har blitt fulgt opp med forhandlinger, samarbeidserklæringer og frihandelsavtaler med de fleste stater i middelhavsregionen, som ikke er med i EU.

EFTA undertegnet i desember 1995 en samarbeidserklæring med Tunisia. Erklæringen hadde som mål å utvikle handel og økonomisk samarbeid mellom partene. Siden undertegningen har partene ønsket å utdype samarbeidet ved å inngå en frihandelsavtale. Gjennom å inngå en frihandelsavtale ønsker EFTA-statene samtidig å støtte opp om det bredere samarbeidet mellom EU og middelhavslandene for å sikre politisk og økonomisk stabilitet i regionen, den såkalte Barcelona-prosessen. På bakgrunn av dette har middelhavsregionen hatt høyere prioritet fra norsk side enn handelsvolumet alene skulle tilsi.

2.2 Samhandelen mellom Norge og Tunisia

Norges handel med Tunisia er svært begrenset. I 2003 eksporterte Norge industrivarer, inkludert fisk, til Tunisia for ca. 19 millioner kroner. Tunisia lå med dette på 112. plass på listen over våre eksportmarkeder. Importen fra Tunisia lå i 2003 på ca. 96 millioner kroner og bestod for det meste av klær og tilbehør til klær.

2.3 Samhandelen mellom EFTA-statene og Tunisia

EFTA-statenes handel med Tunisia er begrenset og utgjorde i 2003 kun 0,03 prosent av EFTAs totale handel. Handelen har vært stabilt lav i de tre årene fra 2001. I 2003 utgjorde eksporten fra EFTA-statene til Tunisia ca. 431 millioner kroner og importen nesten 205 millioner kroner. EFTAs handel med Tunisia er svært ulikt fordelt på de ulike EFTA-statene. Sveits stod i 2003 for 96 prosent av handelen med Tunisia, etterfulgt av Norge med 4 prosent. Sveits' viktigste eksportartikler er maskiner og farmasøytiske produkter.

Tabell 2.1: Samhandelen mellom Norge og Tunisia de siste tre årene

	2001	2002	2003	Endring siste år
Eksport	42 226	14 072	18 768	33 %
Import	106 816	123 562	95 599	-23 %
Total	149 042	137 634	114 367	-17%

Kilde: World Trade Atlas, SSB. Alle tall i 1 000 NOK.

Tabell 2.2: Samhandelen mellom EFTA-statene og Tunisia de siste tre årene

	2001	2002	2003	Endring siste år
Eksport	483 795	488 346	430 720	- 12%
Import	172 153	197 766	204 870	4 %
Total	655 948	686 112	635 590	- 7 %

Kilde: EFTA-sekretariatet. Alle tall i 1 000 NOK.

Om samtykke til ratifikasjon av en frihandelsavtale mellom statene i Det europeiske frihandelsforbund og Republikken Tunisia og en tilknyttet landbruksprotokoll mellom Kongeriket Norge og Republikken Tunisia, begge av 17. desember 2004

2.4 Den politiske og økonomiske utviklingen i Tunisia

Tunisia er en republikk med et forholdsvis begrenset demokratisk system. Tunisias president, Zine al-Abidine Ben Ali, ble gjenvalgt for en ny femårsperiode 24. oktober 2004. Hans parti, «Rassemblement constitutionnel démocratique» (RCD), dominerer i stor grad regjeringen, parlamentet og forvaltningen.

Tunisia er preget av arabisk, islamsk og europeisk kultur. Landet fikk selvstendighet 20. mars 1956 etter å ha vært fransk protektorat siden 1881. Ett år etter selvstendighetserklæringen ble landet republikk og president Habib Bourguiba omdannet Tunisia til en av de mest progressive av de arabiske stater, med innføring av forbud mot polygami og bedre sikring av kvinners rettigheter.

Frem til midten av 1980-tallet var Tunisias økonomiske politikk preget av statlig eierskap og stor grad av proteksjonisme. Inntekter fra olje- og fosfatseksport bidro til økonomisk vekst og stabilitet.

Prisfall på olje i 1986 sammen med vanskelige kår for landbruk, fosfatproduksjon og turisme førte til at landet på slutten av 1980-tallet iverksatte omfattende strukturreformer med støtte fra IMF. Strukturreformene har bidratt til å stimulere til økonomisk vekst, selv om veksttakten har vært lav. Privatiseringsprosessen er ikke kommet særlig langt og staten spiller fortsatt en sentral rolle i økonomien. For å beskytte nasjonal produksjon har regjeringen opprettholdt et høyt importvern. Selv om gjennomsnittlige tollsatser ble redusert fra 35,9 prosent i 2000 til 26,5 prosent i 2003, bidrar tollsatsene og andre ikke tollmessige handelshindringer til at det nasjonale markedet i liten grad er utsatt for utenlandsk konkurranse. Tunisia figurerer da også med verdien 8 på IMF's handelsbarriereindeks, hvor 10 er maksimal beskyttelse.

Landets viktigste sektorer er landbruk (13,9 prosent av BNP), industri (32,2 prosent av BNP) og tjenester (53,9 prosent av BNP).

Handelsbalansen er tradisjonelt negativ, tilsvarende ca. 12 milliarder kroner. Sentrale tunisiske eksportprodukter er tekstiler, mekaniske redskaper, fosfater, kjemikalier og landbruksprodukter. Tunisias viktigste importprodukter er tekstiler, maskiner, olje, kjemikalier. EU er Tunisias viktigste handelspartner og sto i 2003 for ca. 81 % av Tunisias eksport og 71 % av landets import. Frankrike som tidligere kolonipartner er viktigste handelspartner i EU, fulgt av Italia. Både Frankrike og Italia har opprettholdt sin andel av samhandelen de siste år.

Tunisia er medlem av WTO, og Tunisia var det første landet rundt Middelhavet som inngikk en assosieringsavtale med EU. Avtalen trådte i kraft 1. mars 1998 og innebærer tollnedtrapping på industriprodukter over en periode på 12 år fra 1998. I februar 2004 undertegnet Tunisia en frihandelsavtale med Jordan, Marokko og Egypt. I denne såkalte Agadir-avtalen forplikter partene seg til å fjerne tilnærmet alle tollsatser innen 1. januar 2006.

Kilde for tallmaterialet: The Economist Intelligence Unit

2.5 Forhandlingsprosessen

Forhandlingene mellom EFTA-statene og Tunisia har foregått i Tunis og Genève i perioden 1996–2004. EFTA-statene har opptrådt som en samlet gruppe i forhandlingene på basis av felles forhandlingsposisjoner fastlagt på forutgående interne EFTA-møter. Sveits ledet forhandlingene fra EFTAs side. Nærings- og handelsdepartementet ledet den norske forhandlingsdelegasjonen. Landbruks- og matdepartementet har ledet forhandlingene på landbruksområdet mellom Norge og Tunisia, og Finansdepartementet ved Toll- og avgiftsdirektoratet har ledet forhandlingene om toll- og opprinnelses-spørsmål. Fiskeridepartementet ledet forhandlingene om handel med fisk. Utenriksdepartementet har bistått Nærings- og handelsdepartementet i spørsmål vedrørende tjeneste- og investeringsartiklene. Representanter fra den faste norske delegasjonen i Genève har bistått Landbruks- og matdepartementet i landbruksforhandlingene. Forhandlingene om immaterielle rettigheter foregikk på to ekspertmøter i Tunisia i henholdsvis september 2003 og januar 2004, og ble avsluttet i Genève i april 2004. Fra norsk side ble dette området forhandlet av Patentstyret i nært samarbeide med Utenriksdepartementet, Justisdepartementet og Nærings- og handelsdepartementet. EFTAs faste råd i Genève og EFTA-ministrene har vært holdt løpende orientert om utviklingen i forhandlingene. På norsk side har sentrale spørsmål under forhandlingene blitt løpende avklart i en egen interdepartemental referansegruppe for EFTA og tredjelandsspørsmål.

Avtalen med vedlegg og protokoller ble ferdigforhandlet i Genève 1. desember 2004. En norsk faglig bistandspakke for fiskerisektoren i Tunisia ble også ferdigforhandlet ved denne anledning, men bistandspakken er ikke en integrert del av frihandelsavtalen. Avtalene ble undertegnet på EFTAs ministermøte i Genève 17. desember 2004.

Om samtykke til ratifikasjon av en frihandelsavtale mellom statene i Det europeiske frihandelsforbund og Republikken Tunisia og en tilknyttet landbruksprotokoll mellom Kongeriket Norge og Republikken Tunisia, begge av 17. desember 2004

3 De viktigste forhandlingsresultatene

3.1 Generelt

Frihandelsavtalen mellom EFTA-statene og Tunisia vil være et bidrag til å støtte opp om den demokratiske og økonomiske utviklingen i landet og regionen for øvrig. For Norge har det vært en målsetting å oppnå en avtale som ivaretar norske interesser, herunder parallellbehandling med EUs næringsliv og frihandel med fisk. Begge disse målsettinger er oppnådd idet industrivarer hovedsakelig behandles som i EU-avtalen, og avtalen på sikt vil føre til frihandel med fisk. Det har likeledes vært en målsetting å formulere avtalen slik at forholdene ligger til rette for et fremtidig felles frihandelsområde rundt Middelhavet, der også EFTA-statene kan inkluderes.

Frihandelsavtalen mellom EFTA og Tunisia er bygget over samme lest som EFTAs frihandelsavtaler med de øvrige land i regionen. Avtalen inneholder bestemmelser som bygger på den senere tids utvikling i det internasjonale handelsregimet. Eventuelle handelshindringer som kvantitative restriksjoner skal avvikles fra avtalens ikrafttredelse. Tollsatsen må avvikles etter en tidsplan som er fastlagt på forhånd. Frihandelsavtalen mellom EFTA-statene og Tunisia er asymmetrisk ved at Tunisia trapper ned tollsatsen for visse industrivarer til 1. juli 2008 og avvikler all toll på fisk senest 18 år etter avtalens ikrafttredelse. EFTA-statene innvilger full tollfrihet på industrivarer og fisk fra avtalens ikrafttredelse. Enkelte industrivarer er unntatt fra avtalen. Avtalen innebærer at EFTA-statene vil oppnå like god behandling for sine produkter som tilsvarende produkter med opprinnelse i EU.

Avtalen fastslår at partene har til hensikt på et senere tidspunkt å utvide avtalen med hensyn til investeringer og handel med tjenester.

Tunisia står på Norges liste over GSP-land (Generalized System of Preferences). GSP-systemet innebærer at industriland på ensidig basis kan innrømme preferansetollbehandling for produkter fra utviklingsland. Det er opp til det enkelte industriland å fastsette hvilke utviklingsland som skal omfattes av ordningen, hvilke produkter som skal omfattes, og hvilke preferansetollsatsen som skal anvendes. GSP-ordningen for Tunisia vil bli avviklet for Tunisia ved frihandelsavtalens ikrafttredelse

med en tre måneders overgangsperiode. Avtalen innebærer at EFTA-statene ikke ensidig kan heve tollsatsene overfor Tunisia, slik det var mulig under GSP-ordningen.

Gjennomføringen av avtalen skal overvåkes og forvaltes av Den blandende komité, hvor hver av partene er representert.

3.2 Avtalens fortale

Avtalens fortale fastslår hvem som er partene til avtalen og partenes hensikt med den. I fortalen bekrefter blant annet partene prinsippene i FN-pakten og i FNs Verdenserklæring om menneskerettigheter og prinsippet om bærekraftig utvikling.

3.3 Industrivarer

EFTA-statene og Tunisia har forpliktet seg til å avvikle all importtoll på industrivarer og avgifter med tilsvarende virkning. Som vanlig i avtaler med land som er kommet kortere i den økonomiske utviklingen enn EFTA-statene, er dette en asymmetrisk avtale. Dette innebærer at Tunisia trapper ned sine tollsatsen over en avtalefestet periode for sensitive varer, mens EFTA-staten trapper ned fra avtalens ikrafttredelse. Imidlertid skal varer fra EFTA-statene ha minst like fordelaktige tollbetingelser som varer fra EU.

3.4 Fisk og andre marine produkter

Fisk var et vanskelig tema under forhandlingene. Tunisia har ikke tidligere inngått en frihandelsavtale som dekker fisk og fiskeprodukter, mens det for EFTA-statene er av vesentlig betydning at alle frihandelsavtaler inneholder prinsippet om frihandel med fisk.

Frihandelsavtalen med Tunisia legger til rette for norsk fiskeeksport ved på sikt å føre til frihandel med fisk. I dag er handelen med fisk og andre marine produkter mellom Norge og Tunisia beskjedne. Saltet torsk, frossen og røkt laks er de viktigste eksportproduktene.

Om samtykke til ratifikasjon av en frihandelsavtale mellom statene i Det europeiske frihandelsforbund og Republikken Tunisia og en tilknyttet landbruksprotokoll mellom Kongeriket Norge og Republikken Tunisia, begge av 17. desember 2004

I avtalens vedlegg III har EFTA-statene og Tunisia forpliktet seg til å redusere tollsatser på ørret, torsk og laks fra avtalens ikrafttredelse. EFTA-statene på sin side gir full frihandel med fisk og andre marine produkter fra avtalens ikrafttredelse. Tunisia opprettholder importtoll for andre fiskeprodukter med opprinnelse i en EFTA-stat i en overgangsperiode. Senest fem år etter at avtalen er trådt i kraft, skal Den blandede komité bestemme en tidsplan for ytterligere tollreduksjoner. Tunisia har forpliktet seg til å fjerne all gjenstående importtoll for fisk og fiskeprodukter med opprinnelse fra EFTA-statene senest 18 år etter avtalens ikrafttredelse.

3.5 Bearbeidede landbruksvarer

Frihandelsavtalen omfatter bearbeidede landbruksprodukter slik dette går frem av avtalens protokoll A. Protokoll A innebærer at EFTA-statene og Tunisia gir tollkonsesjoner for bearbeidede landbruksvarer i henhold til de nasjonale varelistene i protokollen. Protokollen åpner for å praktisere en ordning med råvarepriskompensasjon som utjevner for ulike priser i avtalestatene for de råvarer som benyttes i fremstillingen av de aktuelle bearbeidede landbruksvarene. Avtalepartene har under visse forutsetninger forpliktet seg til ikke å gi hverandre en dårligere behandling når det gjelder handel med bearbeidede landbruksvarer enn den behandling som tilstår EU eller noen av EFTA-statene.

3.6 Opprinnelsesregler og tolladministrativt samarbeid

Bestemmelsene i frihandelsavtalen om opprinnelsesregler og tilhørende administrativt samarbeid er nedfelt i avtalens artikkel 5 og i protokoll B til avtalen. Opprinnelsesreglene avgrensner tollpreferansene som frihandelsavtalen innebærer i forhold til varer som ikke har tilstrekkelig tilknytning til avtalepartene. Opprinnelsesreglene presiserer de krav til produksjon og bruk av innsatsmaterialer fra land utenfor frihandelsområdet som må være oppfylt for at ferdigvaren skal oppnå status som frihandelsvare (opprinnelsesstatus).

Avtalen innbefatter i opprinnelsesprotokollen det nye EuroMedkonseptet som EU, EFTA og en rekke andre land rundt Middelhavet er blitt enige om å etablere. Dette konseptet er en del av EUs Barcelona-prosess som startet i 1995 og som utvi-

der det europeiske kumulasjonsområdet til land i Nord-Afrika og Midtøsten. EU (25 stater), EFTA (4 stater), Bulgaria, Romania, Tyrkia, Israel, PLO på vegne av Den palestinske selvstyremyndighet (Vestbredden og Gazastripen), Egypt, Marokko, Tunisia, Libanon, Syria, Jordan og Færøyene er omfattet av ordningen. Dette innebærer at også innsatsfaktorer fra disse områdene på nærmere vilkår kan tas hensyn til når man avgjør om en vare har opprinnelsesstatus. For øvrig er artikkel 5 utformet i tråd med EFTAs frihandelsavtaler med land i Europa og middelhavsområdet.

3.7 Beskyttelsestiltak

I frihandelsavtalen er det tatt inn bestemmelser som åpner for at partene kan iverksette beskyttelsestiltak av ulik art dersom det oppstår alvorlige markedsforstyrrelser eller ved andre unntakstilfeller.

3.8 Strukturtilpasninger

For å støtte opp om den tunisiske økonomien, kan Tunisia på bestemte vilkår innføre importtoll overfor varer fra EFTA for å beskytte tilsvarende produksjon i egne industrier som er under oppbygging, eller i sektorer som er under omlegging eller står overfor alvorlige strukturproblemer.

3.9 Beskyttelse av immaterielle rettigheter

På immaterialrettsområdet forplikter partene seg til å gi hverandres borgere minst like god behandling som egne borgere og borgere fra en hvilken som helst annen stat. Eventuelle unntak derfra må være i samsvar med unntak som er tillatt etter reglene i TRIPS-avtalen, som er en del av WTO-avtalen. Videre forplikter partene seg til å tiltre, eller søke å tiltre, nærmere angitte konvensjoner. Dette innebærer for Norges del tiltreddelse til Verdensorganisasjonen for immaterialretts (WIPO) såkalte Internett-traktater fra 1996 og Genèveavtalen til Haago-verenskomsten om internasjonal registrering av design. Tunisia må i tillegg til de nevnte traktatene tiltre Romakonvensjonen om vern for utøvende kunstnere, fonogramprodusenter og kringkastingsforetak. Se nærmere omtale under pkt. 5.4.1.

Om samtykke til ratifikasjon av en frihandelsavtale mellom statene i Det europeiske frihandelsforbund og Republikken Tunisia og en tilknyttet landbruksprotokoll mellom Kongeriket Norge og Republikken Tunisia, begge av 17. desember 2004

3.10 Tjenester og investeringer

På området tjenester og investeringer slår partene fast at de på sikt ønsker å utvikle og utvide samarbeidet i lys av disse områdenes økende betydning i internasjonal handel. Partene vil samarbeide for å fremme investeringer og for å oppnå gradvis liberalisering og gjensidig markedsadgang for handel med tjenester.

3.11 Tvisteløsning

Avtalen inneholder prosedyrer for tvisteløsning vedrørende tvister om tolkningen av partenes rettigheter og forpliktelser i henhold til avtalen. Dette er aktuelt først i de tilfeller der spørsmålet ikke er løst gjennom konsultasjoner i Den blandede komité.

3.12 Utviklingsklausul

I likhet med andre EFTA-frihandelsavtaler inneholder avtalen en utviklingsklausul. Den åpner for at samarbeidet kan utdypes for eksempel for investeringer og handel med tjenester.

3.13 Basis landbruksvarer

Handelen med basis landbruksvarer er ikke fullstendig regulert gjennom EFTA-samarbeidet, og det er derfor forhandlet frem bilaterale landbruksprotokoller mellom Tunisia og hver av EFTA-statene. Frihandelsavtalens artikkel 4 nr. 2 inneholder en henvisning til de bilaterale landbruksprotokollene. Den bilaterale landbruksprotokollen mellom Norge og Tunisia er asymmetrisk ved at Norge har gitt ensidige tollkonsesjoner for basis landbruksvarer. Landbruksprotokollen inneholder således en liste over tollkonsesjoner fra norsk side, samt opprinnelsesregler for handelen med landbruksvarer. Den inneholder videre en klausul som forplikter partene til å videreføre innsatsen med tanke på å øke liberaliseringen av handelen med landbruksvarer, innenfor rammen av de respektive lands landbrukspolitik.

Landbruksprotokollen utgjør en del av instrumentene som etablerer et frihandelsområde og er derfor behandlet i og vedlagt denne proposisjonen. Frihandelsavtalen og de bilaterale landbruksprotokollene vil bli notifisert samtidig til WTO for å tilfredsstille GATT-avtalens artikkel XXIV om at et frihandelsområde skal omfatte den vesentlige delen av samhandelen mellom landene.

Om samtykke til ratifikasjon av en frihandelsavtale mellom statene i Det europeiske frihandelsforbund og Republikken Tunisia og en tilknyttet landbruksprotokoll mellom Kongeriket Norge og Republikken Tunisia, begge av 17. desember 2004

4 Nærmere om form og innhold i frihandelsavtalen

4.1 Generelt

Frihandelsavtalen er bygget over samme lest som EFTAs frihandelsavtaler med de øvrige land i regionen. Avtalen med Tunisia består av en fortale, 46 artikler, 6 vedlegg og 2 protokoller. Vedleggene og protokollene utgjør en integrert del av frihandelsavtalen.

Avtalen er asymmetrisk. Tunisia trapper ned tollsatsene for visse industrivarer innen 1. juli 2008. For laks og en del andre fiskeslag går tollene ned til 10 % fra avtalens ikrafttredelse. Avtalen innebærer at all toll på fisk skal være avviklet senest 18 år etter dens ikrafttredelse. EFTA-statene innvilger full tollfrihet på industriprodukter og fisk fra avtalens ikrafttredelse. Enkelte industrivarer er unntatt fra avtalen. Avtalen innebærer at EFTA-statene vil oppnå like god behandling for sine produkter som tilsvarende produkter med opprinnelse i EU.

I tilknytning til frihandelsavtalen er det forhandlet fram bilaterale landbruksprotokoller mellom den enkelte EFTA-stat og Tunisia.

4.2 Avtalens fortale

Avtalens fortale redegjør for hvem som er partene i avtalen og de forhold partene har lagt til grunn for avtalen. Det vises først til ønsket om å opprettholde og styrke de bånd som finnes mellom partene som følge av samarbeidserklæringen fra desember 1995. Det legges videre vekt på aktiv deltagelse i den økonomiske integrasjonsprosessen i Euro – middelhavsregionen, den såkalte Barcelona-prosessen. Tilslutningen til FNs prinsipper om menneskerettigheter og politisk og økonomisk frihet fremheves som basis for samarbeidet. Partene uttrykker intensjoner om å skape gode vilkår for utvidet økonomisk samarbeid på områder av felles interesse, bl.a. på grunnlag av folkeretten.

Partene legger til grunn at de er bundet av sine respektive forpliktelser under andre internasjonale avtaler, herunder WTO. Samtidig uttrykker partene et ønske om å verne miljøet og å fremme bærekraftig utvikling. Det fremheves videre at det er EFTAs ønske gjennom liberalisering av Tunisias økonomi,

å bidra til forbedring av økonomiske og sosiale forhold i Tunisia. Partene erklærer villighet til å undersøke muligheten for å utvikle og utdype partenes økonomiske forhold til også å gjelde på områder som ennå ikke er dekket av avtalen.

Endelig uttrykkes felles tiltro til at avtalen vil skape gunstige vilkår for å styrke bilaterale og multilaterale forbindelser mellom partene på områdene økonomi, vitenskap, teknikk, sosial utvikling og kultur.

4.3 Innledende bestemmelser

4.3.1 Opprettelse av et frihandelsområde (artikkel 1)

Artikkel 1 angir at avtalens mål er å opprette et frihandelsområde med det formål å fremme en økonomisk utvikling i EFTA-statene og Tunisia for derved å bedre leve- og arbeidsvilkår og således bidra til økonomisk integrasjon i Euro-middelhavsregionen. Det blir fastslått at avtalen bygger på handelsforhold mellom stater med markedsøkonomi for å oppnå liberalisering av handel med varer i overensstemmelse med artikkel XXIV i General Agreement on Tariffs and Trade (GATT 1994) som er en del av WTO-avtalene. Andre målsetninger med avtalen er å fremme investeringer og handel med tjenester, sikre beskyttelse av immaterielle rettigheter og støtte utviklingen av økonomiske forhold mellom partene gjennom utvidelsen av handel, og økonomisk og teknisk samarbeid.

4.3.2 Virkeområde (artikkel 2)

Artikkel 2 slår fast at avtalen skal gjelde mellom de individuelle EFTA-statene på den ene siden og Tunisia på den andre siden, men avtalen skal ikke gjelde for handelsforhold mellom de individuelle EFTA-statene dersom ikke annet står i avtalen.

4.3.3 Territoriell anvendelse (artikkel 3)

Artikkel 3 definerer avtalens geografiske virkeområde. Avtalen skal dekke partenes territorium. Norge har i vedlegg I til avtalen forbeholdt seg retten til

Om samtykke til ratifikasjon av en frihandelsavtale mellom statene i Det europeiske frihandelsforbund og Republikken Tunisia og en tilknyttet landbruksprotokoll mellom Kongeriket Norge og Republikken Tunisia, begge av 17. desember 2004

å avgi en erklæring ved ratifikasjon om at avtalen, med unntak av handelen med varer, ikke skal gis anvendelse for Svalbard.

4.4 Handel med varer

4.4.1 Vareomfang (artikkel 4)

Artikkel 4 definerer hvilke produkter som dekkes av bestemmelsene om handel med varer. Dette gjelder industrivarer, med unntak av de varer som er nevnt i vedlegg II, bearbejdede landbruksvarer omfattet av protokoll A, og fisk og andre marine produkter dekket av vedlegg III. Artikkelen slår videre fast at Tunisia og hver enkelt EFTA-stat har inngått bilaterale avtaler når det gjelder basis landbruksvarer.

4.4.2 Opprinnelsesregler og metode for administrativt samarbeid (artikkel 5)

Avtalens artikkel 5 viser til protokoll B som inneholder generelle opprinnelsesregler, herunder regler om direkte forsendelse mellom avtalepartene, bestemmelser om forbud mot bruk av tilbakebetaling av toll med visse overgangsregler, regler om utstedelse og bruk av opprinnelsesbevis og regler for tolladministrativt samarbeid. Protokoll B er utformet etter mønster av de nye opprinnelsesreglene som vil bli benyttet i Europa og land i Middelhavssonen. Dette er de såkalte Euro-Med-reglene om kumulasjon som etter hvert innarbeides i EØS-avtalen, EFTA-konvensjonen og i EFTAs og EUs frihandelsavtaler med land i Euro-Med-partnerskapet.

Kumulasjon innebærer at en vare kan nyte godt av de fordelene frihandelsavtalen innebærer, selv om varen isolert sett ikke har et tilstrekkelig nært tilknytningsforhold til én av avtalepartene. Dette gjøres ved at også innsatsfaktorer fra andre assosierte stater tas hensyn til ved vurderingen om en vare skal kunne nyte godt av fordelene avtalen innebærer. Kumulasjon krever at minst tre stater har inngått frihandelsavtaler med hverandre med like opprinnelsesregler.

Euro-Med-kumulasjon tillater at produkter anses å ha opprinnelse i en EFTA-stat, eller i Tunisia hvis de er fremstilt der ved inkorporering av materialer med opprinnelse i en EFTA-stat, Tunisia, EU, Romania, Bulgaria, Tyrkia, Færøyene eller i ethvert land/territorium som er deltaker i Euro-Med partnerskapet. Deltakelse i Euro-Med partnerskapet følger av Barcelona-erklæringen som ble vedtatt på Euro-Med-konferansen 27. og 28. november 1995,

og omfatter foruten EU og EFTA, Algerie, Egypt, Israel, Jordan, Libanon, Marokko, Syria, Tunisia, Tyrkia og PLO på vegne av Den palestinske selvstyremyndighet (Vestbredden og Gazastripen).

Til forskjell fra andre avtaler innenfor Euro-Med-kumulasjonsområdet er det i protokoll B (artikkel 4 nr. 4a og artikkel 5 nr. 4a) gitt mulighet til såkalt full kumulasjon mellom EFTA-statene og Tunisia. Full kumulasjon innebærer at all bearbejding i en EFTA-stat og Tunisia kan legges sammen for at det ferdige produktet kan bli et opprinnelsesprodukt. Det har således også vært nødvendig å ta inn bestemmelser om leverandørerklæringer i artiklene 27a, 28, 29 og 33a slik at det kan være mulig samlet å vurdere de prosesser og den verditilførsel som er foretatt i den enkelte avtalepart ved vurdering av det ferdige produktets opprinnelsesstatus. Dette tilsvarende gjeldende bestemmelser i EUs frihandelsavtale med Tunisia, slik at reglene blir identiske.

Tunisia er, som et unntak fra artikkel 15 i protokoll B, gitt mulighet til å anvende ordninger for delvis tilbakebetaling av, eller fritak for, toll eller avgifter med tilsvarende virkning, for materialer brukt i fremstillingen av opprinnelsesprodukter. Bestemmelsene skal gjelde til 31. desember 2009 og kan revurderes ved enighet.

Protokoll B inneholder videre detaljerte bestemmelser om administrativt samarbeid mellom avtalepartenes tollmyndigheter som bl.a. innebærer at det etableres et samarbeid mellom nasjonale tollmyndigheter om blant annet utferdigelse og kontroll av opprinnelsesbevis. Det opprettes også en egen underkomité for toll- og opprinnessaker.

Vedlegg I til protokoll B inneholder forklaringer til den etterfølgende listen i vedlegg II med spesifikke regler for det enkelte produkt.

Vedlegg II til protokoll B inneholder detaljerte bestemmelser om hvor store mengder innsatsmaterialer fra stater utenfor frihandelsområdet en vare med «oprinnelsesstatus» kan inneholde og hvilke produksjonsprosesser en vare som inneholder materialer fra tredjeland må gjennomgå for å oppnå «oprinnelsesstatus».

Vedlegg III og IV til protokoll B inneholder nærmere regler for utferdigelse av opprinnelsesbevis.

Vedlegg V til protokoll B inneholder liste over land i middelhavsområdet som er omfattet av Barcelona-prosessen og dermed Euro-Med-kumulasjonen. Vedlegg VI og VII til protokoll B inneholder regler om leverandørerklæringer og langtids leverandørerklæringer som kan benyttes i forbindelse med full kumulasjon mellom avtalepartene.

Om samtykke til ratifikasjon av en frihandelsavtale mellom statene i Det europeiske frihandelsforbund og Republikken Tunisia og en tilknyttet landbruksprotokoll mellom Kongeriket Norge og Republikken Tunisia, begge av 17. desember 2004

4.4.3 Importtoll og avgifter med tilsvarende virkning (artikkel 6)

Artikkel 6 innebærer at det ikke skal innføres ny importtoll eller avgifter med tilsvarende virkning i handelen mellom partene. EFTA-statene har forpliktet seg til å avvikle all importtoll og avgifter med tilsvarende virkning fra avtalens ikrafttredelse. Tunisia har forpliktet seg til gradvis å fjerne importtoll og avgifter med tilsvarende virkning i henhold til vedlegg IV i avtalen.

4.4.4 Basistoll (artikkel 7)

Artikkel 7 fastsetter at basistollsatsen som skal danne utgangspunktet for tollnedtrappingen til Tunisia, skal være den gjeldende bestevilkårsats per 1. januar 2004. Dersom det på noe tidspunkt innføres en tollreduksjon som gjelder import av varer fra alle land, skal de reduserte tollsatsene benyttes istedenfor basistollsatsene som det vises til i denne artikkelen.

4.4.5 Toll av fiskal karakter (artikkel 8)

Artikkel 8 presiserer at bestemmelsene i artikkel 6 (importtoll og avgifter med tilsvarende virkning) også skal gjelde for fiskaltoll.

4.4.6 Toll og kvantitative restriksjoner ved utførsel (artikkel 9)

Artikkel 9 fastslår at EFTA-statene og Tunisia ikke skal anvende eksporttoll eller avgifter med tilsvarende virkning, eller kvantitative restriksjoner eller tiltak med tilsvarende effekt, i handelen mellom partene.

4.4.7 Kvantitative importrestriksjoner og tiltak med tilsvarende effekt (artikkel 10)

Artikkel 10 fastsetter at det ikke skal innføres nye kvantitative importrestriksjoner eller tiltak med tilsvarende virkning i handelen mellom partene. Eksisterende restriksjoner og tiltak med tilsvarende virkning skal avvikles fra avtalens ikrafttredelsesdato, med unntak for varer i kategori D, oppført i vedlegg IV. Behandling av produkter i denne kategorien vil bli vurdert av Den blandede komité fire år etter at avtalen er trådt i kraft.

4.4.8 Intern beskatning og reguleringer (artikkel 11)

Artikkel 11 pålegger partene ved intern beskatning å følge bestemmelsen i artikkel III i GATT 1994 og

andre relevante WTO-avtaler. Eksportører kan ikke få refundert interne skatter som er større enn de skatter som direkte eller indirekte er pålagt produkter som eksporteres til en av avtalepartene.

4.4.9 Tekniske forskrifter (artikkel 12)

Artikkel 12 sier at partene skal samarbeide når det gjelder tekniske reguleringer, standarder og samsvarsvurderinger samt arbeide for å fremme internasjonale løsninger. Partene forplikter seg videre til straks å holde konsultasjoner i Den blandede komité for å finne en hensiktsmessig løsning dersom en part anser at en annen part har truffet tiltak som kan skape eller har skapt en handelshindring. Notifiseringsforpliktelsene reguleres av WTOs avtale om tekniske handelshindringer (TBT-avtalen).

4.4.10 Veterinære og plantesanitære tiltak (artikkel 13)

Artikkel 13 sier at partenes veterinære og plantesanitære tiltak skal reguleres av WTO-avtalen om veterinære og plantesanitære tiltak (SPS-avtalen).

4.4.11 Statsmonopol (artikkel 14)

Artikkel 14 inneholder en forpliktelse om at avtalepartenes statsmonopoler må tilpasses innen avtalen trer i kraft slik at det ikke diskrimineres mellom nasjonale og ikke-nasjonale bedrifter. Avtalebestemmelsene gjelder for alle statsmonopol som deltar i import- og eksportforhold mellom avtalepartene.

4.4.12 Subsidier (artikkel 15)

Artikkel 15 fastslår at partenes rettigheter og forpliktelser relatert til subsidier og utjevningsavgifter skal reguleres av artikkel XVI i GATT 1994, WTO-avtalen om subsidier og utjevningsavgifter og WTO-avtalen om landbruk. I tillegg skal partene blant annet konsultere hverandre før de setter i gang undersøkelser i henhold til WTO-regelverket.

4.4.13 Anti-dumping (artikkel 16)

Artikkel 16 sier at partenes rettigheter og plikter i forbindelse med anvendelse av anti-dumpingstiltak skal reguleres av artikkel VI i GATT 1994, og avtalen om gjennomføringen av denne. Partene skal videre konsultere hverandre før de setter i gang undersøkelser i samsvar med WTO-regelverket.

Om samtykke til ratifikasjon av en frihandelsavtale mellom statene i Det europeiske frihandelsforbund og Republikken Tunisia og en tilknyttet landbruksprotokoll mellom Kongeriket Norge og Republikken Tunisia, begge av 17. desember 2004

4.4.14 Konkurranseregler for foretak (artikkel 17)

Artikkel 17 angir hvilke type avtaler og adferd mellom bedrifter som anses uforenlige med avtalen. Dette gjelder enhver avtale mellom foretak, enhver beslutning truffet av sammenslutninger av foretak og alle former for samordnet praksis mellom foretak hvis målet eller virkningen er å hindre, innskrenke eller vri konkurransen. Avtaler som kommer inn under den generelle unntaksbestemmelsen i konkurranseloven § 10 tredje ledd, vil normalt være forenlige med avtalen. Et eller flere foretaks utilbørlige utnyttelse av sin dominerende stilling omfattes også av avtalen. Det presiseres at disse bestemmelsene også gjelder offentlige foretak og foretak som er gitt særlige rettigheter, men at disse reglene ikke skal hindre dem i å utføre de oppgavene de er tillagt. Dersom en gitt praksis ikke er forenlig med avtalens bestemmelser, skal partene konsultere i Den blandede komité, og hvis dette ikke fører frem, kan partene treffe midlertidige tiltak i henhold til avtalens artikkel 37.

4.4.15 Krisetiltak ved import av visse varer (artikkel 18)

Artikkel 18 åpner for muligheten for å anvende beskyttelsestiltak i visse tilfeller hvis en importøkning medfører alvorlig skade for innenlandske produsenter, eller hvis det oppstår alvorlige forstyrrelser i en sektor av økonomien, eller i en region. Eventuelle beskyttelsestiltak skal treffes og anvendes i henhold til GATT 1994 artikkel XIX og WTO-avtalen om beskyttelsestiltak.

4.4.16 Strukturell tilpasning (artikkel 19)

Artikkel 19 gir Tunisia rett til, i visse tilfeller og med begrenset varighet, å øke tollsatsen for å beskytte industri under oppbygging og sektorer som er under omlegging eller står overfor alvorlige strukturproblemer. Ekstraordinære tiltak omhandlet i denne artikkelen kan anvendes i høyst fem år med mindre Den blandede komité bestemmer noe annet. I særskilte situasjoner vil det være mulig for Tunisia å opprettholde allerede eksisterende tiltak i inntil 3 år etter den lengste overgangsperiodens utløp. I alle tilfeller skal Tunisia informere om hvilke tiltak landet har til hensikt å sette i verk, og disse skal diskuteres i Den blandede komité som også skal vurdere nedtrappingsplan for tiltakene.

4.4.17 Videreeksport og alvorlig knapphet (artikkel 20)

Artikkel 20 gir en part rett til å innføre tiltak dersom overholdelse av artikkel 9, som forbyr eksportrestriksjoner, fører til videreeksport til et land utenfor avtaleområdet. Dette dersom den aktuelle part har kvantitative eksportrestriksjoner, eksporttoll eller tiltak med tilsvarende virkning for vedkommende produkt.

Beskyttelsestiltak kan også iverksettes ved alvorlig knapphet på et produkt som er av vesentlig betydning for den eksporterende avtalestat, eller når det er fare for at det kan oppstå slik knapphet.

Eventuelle beskyttelsestiltak skal fjernes når forholdene ikke lenger gir grunn til å opprettholde dem.

4.4.18 Generelle unntak (artikkel 21)

Artikkel 21 fastsetter at avtalen ikke skal være til hinder for forbud mot eller restriksjoner på import, eksport eller varer i transitt som er begrunnet ut fra hensynet til offentlig moral, offentlig politikk eller offentlig sikkerhet, vern om menneskers, dyrs eller planters liv og helse, vern av nasjonale skatter av kunstnerisk, historisk eller arkeologisk verdi, beskyttelse av immaterielle rettigheter, reguleringer med hensyn til gull og sølv eller bevaring av ikke fornybare naturressurser. Det presiseres at slike tiltak ikke skal kunne brukes som et middel til vilkårlig forskjellsbehandling eller skjulte handelsrestriksjoner i handelen mellom partene.

4.4.19 Unntak av sikkerhetsgrunner (artikkel 22)

Artikkel 22 slår fast at avtalen ikke skal være til hinder for at en part kan treffe tiltak den anser for nødvendig for å hindre spredning av opplysninger som er i strid med partens vesentlige sikkerhetsinteresser. Parten kan treffe tiltak for å beskytte sine vesentlige sikkerhetsinteresser eller for å gjennomføre internasjonale forpliktelser eller nasjonal politikk som vedrører reguleringer av våpenhandel eller spredning av masseødeleggelsesvåpen. Tilsvarende gjelder i krigstid eller i situasjoner med alvorlig internasjonal spenning.

Om samtykke til ratifikasjon av en frihandelsavtale mellom statene i Det europeiske frihandelsforbund og Republikken Tunisia og en tilknyttet landbruksprotokoll mellom Kongeriket Norge og Republikken Tunisia, begge av 17. desember 2004

4.5 Beskyttelse av immaterielle rettigheter

4.5.1 Beskyttelse av immaterielle rettigheter (artikkel 23)

Artikkel 23 og vedlegg V regulerer beskyttelse av immaterielle rettigheter. Partene forplikter seg til å gi hverandres borgere minst like god behandling som sine egne borgere og borgere fra en hvilken som helst annen stat. Unntak fra denne plikten må være i samsvar med unntak partene har notifisert etter reglene i TRIPS-avtalen, som er den delen av WTO-avtalene som omhandler handelsrelaterte sider ved immaterielle rettigheter.

Bestemmelsene om immaterielle rettigheter stadfester partenes forpliktelser i henhold til internasjonale avtaler de er part i, herunder Paris-konvensjonen om vern av den industrielle eiendomsrett og Bernkonvensjonen om vern for litterære og kunstneriske verk. Videre forpliktet partene til å søke å tiltre enkelte spesifiserte konvensjoner. På området for industrielt rettsvern er Norge allerede part i konvensjonene som listes. På opphavsrettsområdet forplikter Norge seg til å tiltre WIPOs (Verdens immaterialrettsorganisasjon) såkalte Internett-traktater fra 1996: WIPO-traktat om opphavsrett (WCT) og WIPO-traktat om framføringer og fonogrammer (WPPT). Det er i Ot.prp. nr. 46 (2004–2005) foreslått endringer i åndsverkloven som legger til rette for slik tiltredelse. Det vil bli fremmet egen stortingsproposisjon med forslag om at Norge tiltrer traktatene. For Tunisia innebærer, på opphavsrettsområdet, forpliktelsen i tillegg tiltredelse til Romakonvensjonen om vern for utøvende kunstnere, fonogramprodusenter og kringkastingsforetak. Når det gjelder internasjonale konvensjoner om beskyttelse av plantesorter (planteforedlerrett), innebærer avtalen en plikt til å tiltre enten konvensjonen av 1978 eller av 1991. Tunisia hadde allerede tiltrådt konvensjonen av 1991 før forhandlingene kom i gang. Norge har tiltrådt konvensjonen av 1978.

Avtalen inneholder bestemmelser om beskyttelsesnivået på patentområdet. For Norge og Island er dette beskyttelsesnivået i tråd med EØS-avtalen, slik den er gjennomført i nasjonal lovgivning. For Sveits og Liechtenstein skal beskyttelsen av patenter tilsvare nivået i Den europeiske patentkonvensjon. Tunisia gir beskyttelse av patenter i henhold til landets patentlovgivning ut over det som kreves av TRIPS. Tunisia tok selv initiativ til at dette beskyttelsesnivået ble innarbeidet i avtalen, da det reflekterer tunisiske nasjonal patentlovgivning av 24. august 2000. For øvrig er omfanget av forpliktelsene i

artikkel 23 og vedlegg V tilnærmet det samme som innholdet i assosieringsavtalen mellom EU og Tunisia.

Avtalen inneholder videre spesifikke bestemmelser om beskyttelse av testdata o.l. i søknader om godkjenning av landbrukskjemikalier og legemidler og gir en beskyttelsestid på fem år for slike data. Dette er i overensstemmelse med norsk og tunisiske lovgivning. Vedlegget inneholder en forpliktelse for partene til å tilby beskyttelse for design i 25 år. Dette går ut over beskyttelsesnivået i TRIPS, som er 10 år. For geografiske betegnelser forplikter partene seg til å tilby beskyttelse tilsvarende nivået i TRIPS.

4.6 Investeringer og tjenester

4.6.1 Investeringsvilkår (artikkel 24)

Artikkel 24 fastslår at partene skal søke å fremme attraktive og stabile betingelser for investeringer. Videre skal investorer gis full beskyttelse og sikkerhet, og sikres rimelig og rettferdig behandling i samsvar med folkeretten.

4.6.2 Investeringer og teknologiutvikling (artikkel 25)

Artikkel 25 inneholder bestemmelser om at partene skal fremme gjensidige investeringer og teknologiutvikling.

4.6.3 Handel med tjenester (artikkel 26)

Artikkel 26 forplikter partene til å arbeide mot en gradvis liberalisering og en gjensidig åpning av sine markeder for handel med tjenester i samsvar med General Agreement on Trade in Services (GATS). En avtalepart som inngår forpliktelser med andre land på tjenesteområdet skal starte konsultasjoner i Den blandede komité.

4.7 Betaling og overføringer

4.7.1 Betaling og overføringer (artikkel 27)

Artikkel 27 sier at partene skal tillate betalingstransaksjoner i konvertibel valuta.

4.7.2 Kapitalbevegelse (artikkel 28)

Artikkel 28 sier at overføringer relatert til direkte investeringer i Tunisia ikke skal være underlagt restriksjoner.

Om samtykke til ratifikasjon av en frihandelsavtale mellom statene i Det europeiske frihandelsforbund og Republikken Tunisia og en tilknyttet landbruksprotokoll mellom Kongeriket Norge og Republikken Tunisia, begge av 17. desember 2004

4.7.3 Vanskeligheter med betalingsbalansen (artikkel 29)

Artikkel 29 fastslår at dersom en av avtalepartene har alvorlige vanskeligheter med betalingsbalansen eller det er umiddelbar fare for det, kan handelsbegrensende tiltak iverksettes i tråd med vilkårene i GATT 1994.

4.8 Offentlige anskaffelser

4.8.1 Offentlige anskaffelser (artikkel 30)

Artikkel 30 nr. 1 fastslår partenes vilje til gradvis og gjensidig å liberalisere markedet for offentlige anskaffelser. En avtalepart som inngår forpliktelser med andre land på dette området forplikter seg til å starte konsultasjoner i Den blandede komité i lys av formålet i første paragraf.

4.9 Økonomisk samarbeid og teknisk bistand

4.9.1 Økonomisk samarbeid og teknisk bistand (artikkel 31)

Artikkel 31 erklærer partenes villighet til å utvikle teknisk samarbeid og bistand med sikte bl.a. på fremme økonomisk og sosial utvikling i Tunisia med særlig fokus på de sektorer som møter vanskeligheter under Tunisias økonomiske liberalisering.

4.9.2 Metoder og mål for økonomisk samarbeid og teknisk bistand (artikkel 32)

Artikkel 32 regulerer nærmere hvilken form det økonomiske samarbeidet og den tekniske bistanden kan ha og at dette kan ytes bilateralt eller som samarbeidsprosjekt mellom EFTA-statene.

4.9.3 Områder for samarbeid (artikkel 33)

Artikkel 33 spesifiserer nærmere hvilke områder samarbeid og bistand kan dekke, og at siktemålet er at Tunisia i større grad kan nyttiggjøre seg av internasjonal handel og investeringer.

4.10 Bestemmelser om institusjoner og prosedyrer

4.10.1 Den blandede komité (artikkel 34)

Artikkel 34 inneholder bestemmelser om Den blandede komité. Komiteens oppgave er å administrere og overvåke gjennomføringen av avtalen. Partene forplikter seg til å utveksle informasjon, og skal etter ønske fra en av partene avholde konsultasjoner i komiteen. Den blandede komité kan treffe beslutninger innen avtalens virkeområde og gi anbefalinger på andre områder. Mulighetene for ytterligere fjerning av handelshindringer skal løpende vurderes av komiteen. Alle avtalepartene er representert i komiteen som treffer vedtak ved enstemmighet.

4.10.2 Prosedyrer for Den blandede komité (artikkel 35)

Artikkel 35 fastslår at Den blandede komité skal møtes ved behov etter krav fra en av partene, men minst en gang hvert andre år. Komiteen bestemmer sin egen forretningsorden, og kan opprette de underkomiteer og arbeidsgrupper som anses nødvendig for å gjennomføre komiteens oppgaver.

4.10.3 Oppfyllelse av forpliktelser og konsultasjoner (artikkel 36)

Artikkel 36 fastslår at partene forplikter seg til å treffe de nødvendige tiltak for å overholde sine forpliktelser etter avtalen. Dersom det skulle oppstå uoverensstemmelser med hensyn til tolkningen og anvendelsen av avtalen, skal partene samarbeide for å oppnå en gjensidig tilfredsstillende løsning. Enhver part kan be om konsultasjoner med en annen part angående saker som anses for å påvirke gjennomføringen av avtalen. Konsultasjoner skal foregå i Den blandede komité.

4.10.4 Iverksetting av midlertidige tiltak (artikkel 37)

Artikkel 37 fastslår at dersom en EFTA-stat eller Tunisia anser at den andre parten ikke har oppfylt sine forpliktelser i avtalen, og Den blandede komité ikke har kommet frem til noen felles akseptabel løsning innen tre måneder, kan den berørte part treffe midlertidige, balanserende tiltak som er passende, og strengt nødvendige for å rette opp ubalansen. Tiltakene skal umiddelbart notifiseres til partene og til Den blandede komité. Tiltakene skal oppheves når det ikke lenger er grunnlag for å oppretthol-

Om samtykke til ratifikasjon av en frihandelsavtale mellom statene i Det europeiske frihandelsforbund og Republikken Tunisia og en tilknyttet landbruksprotokoll mellom Kongeriket Norge og Republikken Tunisia, begge av 17. desember 2004

de dem eller, dersom tvisten henvises til voldgift, når en kjennelse foreligger og er blitt tatt til følge.

4.10.5 Voldgift (artikkel 38)

Artikkel 38 og vedlegg V sier at tvister mellom partene i denne avtalen om fortolkningen av avtalepartenes rettigheter og forpliktelser, som ikke er løst gjennom direkte konsultasjoner eller i Den blandede komité innen 90 dager fra den dato anmodningen om konsultasjoner ble mottatt, kan sendes til voldgift av en av partene i tvisten gjennom en skriftlig underretning til den andre parten i tvisten. En kopi av denne underretningen skal sendes til alle partene i denne avtalen. I de tilfeller hvor tvisten henvises til voldgift, skal hver part innen 30 dager fra mottagelse av underretningen, utnevne et medlem til voldgiftspanelet. De to medlemmene skal innen 30 dager fra utnevnelsen oppnevne en leder for voldgiftspanelet. Denne skal ikke være av nasjonalitet tilhørende noen av partene eller være bosatt på partenes territorium. Voldgiftspanelet skal løse konflikten i henhold til avtalen og alminnelig folkerett.

4.11 Sluttbestemmelser

4.11.1 Utviklingsklausul (artikkel 39)

Artikkel 39 forplikter partene til å undersøke muligheten for å utvikle og utdype samarbeidet, og utvide samarbeidet til områder som ikke allerede er omfattet av avtalen. I dette arbeidet skal partene ta hensyn til den videre utvikling i de internasjonale økonomiske relasjonene blant annet innenfor WTO. Slike endringer kan forhandles frem i Den blandede komité, og skal ratifiseres eller godkjennes av hver enkelt avtalepart i samsvar med deres egne prosedyrer.

4.11.2 Vedlegg og protokoller (artikkel 40)

Artikkel 40 slår fast at avtalens vedlegg og protokoller utgjør en integrert del av avtalen. Vedleggene og protokollene kan endres ved vedtak i Den blandede komité.

4.11.3 Endringer (artikkel 41)

Artikkel 41 tilsier at endringer av avtalen er gjenstand for ratifikasjon, aksept eller godkjenning. En-

dringene skal som hovedregel tre i kraft første dag i den tredje måneden etter at det siste ratifikasjons-, aksept-, eller godkjenningsdokumentet er deponert.

4.11.4 Tollunioner, frihandelsområder, grensehandel og andre referanseavtaler (artikkel 42)

Artikkel 42 viser til at frihandelsavtalen ikke skal være til hinder for videreføring eller opprettelse av tollunioner, frihandelsområder, ordninger for grensehandel eller andre preferanseavtaler så lenge disse ikke har negative virkninger på handelsregimet som fastsettes i denne avtalen.

4.11.5 Tiltredelse (artikkel 43)

I artikkel 43 går det fram at enhver stat som er medlem av EFTA kan tiltre frihandelsavtalen, etter godkjenning av Den blandede komité.

4.11.6 Oppsigelse og opphør (artikkel 44)

Artikkel 44 slår fast at avtalen kan sies opp med seks måneders varsel. Dersom en EFTA-stat trekker seg fra EFTA-konvensjonen, slutter staten å være part i frihandelsavtalen fra den dagen oppsigelsen trer i kraft.

4.11.7 Ikrafttredelse (artikkel 45)

Artikkel 45 slår fast at frihandelsavtalen trer i kraft 1. juli 2005 for de parter som har ratifisert avtalen, under forutsetning av at Tunisia har ratifisert. Dersom ratifisering skjer etter denne dato, skal avtalen tre i kraft den første dagen i den andre måneden etter ratifisering, gitt at avtalen trer i kraft for Tunisia senest samme dato.

4.11.8 Depositær (artikkel 46)

Artikkel 46 slår fast at Norges regjering er depositær for avtalen.

Om samtykke til ratifikasjon av en frihandelsavtale mellom statene i Det europeiske frihandelsforbund og Republikken Tunisia og en tilknyttet landbruksprotokoll mellom Kongeriket Norge og Republikken Tunisia, begge av 17. desember 2004

5 Nærmere om den bilaterale landbruksprotokollen

I de bilaterale landbruksforhandlingene har det vært en forutsetning at hver avtalepart skal kunne gjennomføre sin egen nasjonale landbrukspolitikk. Den bilaterale landbruksprotokollen mellom Norge og Tunisia er asymmetrisk ved at Norge har gitt ensidige tollkonsesjoner. Landbruksprotokollen inneholder således en liste over tollkonsesjoner fra norsk side og opprinnelsesregler for handelen med landbruksvarer. Norge har bl.a. innrømmet Tunisia tollfrihet eller redusert toll for enkelte kjøttslag, en rekke planter og plantedeler, blomster, grønnsaker, frukt, oljer, konserverte frukt og grønnsaker. Avtalen inneholder videre en klausul som forplikter partene til å videreføre innsatsen med tanke på å øke liberaliseringen av handelen med landbruksva-

rer, innenfor rammen av de respektive lands landbrukspolitikk. Partene vil regelmessig gjennomgå utviklingen i handel med landbruksvarer.

Den bilaterale landbruksprotokollen er formelt sett ikke en del av frihandelsavtalen, men utgjør en integrert del av de juridiske instrumentene som danner grunnlaget for et frihandelsområde. På denne måten tilfredsstilles kravet i artikkel XXIV i GATT om at et frihandelsområde skal omfatte den vesentlige delen av samhandelen mellom landene.

Landbruksprotokollen trer i kraft samtidig med Frihandelsavtalen og vil opphøre å gjelde fra det tidspunkt frihandelsavtalen eventuelt skulle opphøre.

Om samtykke til ratifikasjon av en frihandelsavtale mellom statene i Det europeiske frihandelsforbund og Republikken Tunisia og en tilknyttet landbruksprotokoll mellom Kongeriket Norge og Republikken Tunisia, begge av 17. desember 2004

6 Gjennomføring i norsk rett

I St.prp. nr. 1 (2004–2005) er det foreslått at Finansdepartementet for 2005 gis fullmakt til å iverksette de tollmessige sider ved frihandelsavtalen og landbruksprotokollen med Tunisia. Avtalene vil bli gjennomført ved endring av tolltariffen. Avtalene nødvendiggjør ikke lovendringer.

I samband med frihandelsavtalens ikrafttredelse vil GSP-ordningen for Tunisia bli avviklet med en overgangsperiode på 3 måneder. GSP-ordningen er nærmere omtalt under punkt 3.1. ovenfor.

Om samtykke til ratifikasjon av en frihandelsavtale mellom statene i Det europeiske frihandelsforbund og Republikken Tunisia og en tilknyttet landbruksprotokoll mellom Kongeriket Norge og Republikken Tunisia, begge av 17. desember 2004

7 Økonomiske og administrative konsekvenser

Avtalene vil ikke medføre budsjettmessige konsekvenser av betydning for Norge. Utover vanlige oppgaver i forbindelse med Den blandede komité

samt toll- og opprinnelsesrelaterte regler, vil ikke avtalene ha administrative konsekvenser av betydning.

Om samtykke til ratifikasjon av en frihandelsavtale mellom statene i Det europeiske frihandelsforbund og Republikken Tunisia og en tilknyttet landbruksprotokoll mellom Kongeriket Norge og Republikken Tunisia, begge av 17. desember 2004

8 Konklusjoner og tilråding

Frihandelsavtalen mellom EFTA-statene og Tunisia og den bilaterale landbruksprotokollen mellom Tunisia og Norge vil gi norsk næringsliv en bedre adgang til det tunisiske markedet og mulighet til å oppnå like god behandling som EUs næringsliv.

Gjennom frihandelsavtalen ønsker EFTA-statene samtidig å støtte opp om det bredere samarbeidet mellom EU og middelhavslanene for å sikre politisk og økonomisk stabilitet i regionen, den såkalte Barcelona-prosessen.

Frihandelsavtalen er forelagt Arbeids- og sosialdepartementet, Barne- og familiedepartementet, Finansdepartementet, Forsvarsdepartementet, Fiske- og kystdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet, Justisdepartementet, Kultur- og kirkedepartementet, Kommunal- og regionaldepartementet, Landbruks- og matdepartementet, Miljøverndepartementet, Moderniseringsdepartementet, Olje- og energidepartementet, Samferdselsdepartementet og Utdannings- og forskningsdepartementet, som alle anbefaler at ratifikasjon finner sted. Den

bilaterale landbruksprotokollen er lagt frem for Finansdepartementet og Landbruks- og matdepartementet, som anbefaler at avtalen ratifiseres. Nærings- og handelsdepartementet tilrår at frihandelsavtalen og den bilaterale landbruksprotokollen ratifiseres. Utenriksdepartementet slutter seg til dette.

Utenriksdepartementet

t i l r å r :

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et framlagt forslag til proposisjon til Stortinget om samtykke til ratifikasjon av en frihandelsavtale mellom statene i Det europeiske frihandelsforbund og Republikken Tunisia og en tilknyttet landbruksprotokoll mellom Kongeriket Norge og Republikken Tunisia, begge av 17. desember 2004.

Vi **HARALD**, Norges Konge,

s t a d f e s t e r :

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak om samtykke til ratifikasjon av en frihandelsavtale mellom statene i Det europeiske frihandelsforbund og Republikken Tunisia og en tilknyttet landbruksprotokoll mellom Kongeriket Norge og Republikken Tunisia, begge av 17. desember 2004, i samsvar med et vedlagt forslag.

Om samtykke til ratifikasjon av en frihandelsavtale mellom statene i Det europeiske frihandelsforbund og Republikken Tunisia og en tilknyttet landbruksprotokoll mellom Kongeriket Norge og Republikken Tunisia, begge av 17. desember 2004

Forslag

**til vedtak om samtykke til ratifikasjon av en
frihandelsavtale mellom statene i Det europeiske
frihandelsforbund og Republikken Tunisia og en tilknyttet
landbruksprotokoll mellom Kongeriket Norge og
Republikken Tunisia, begge av
17. desember 2004**

I
Stortinget samtykker i ratifikasjon av en frihandels-
avtale mellom statene i Det europeiske frihandels-

forbund og Republikken Tunisia og en tilknyttet
landbruksprotokoll mellom Kongeriket Norge og
Republikken Tunisia, begge av 17. desember 2004.

Om samtykke til ratifikasjon av en frihandelsavtale mellom statene i Det europeiske frihandelsforbund og Republikken Tunisia og en tilknyttet landbruksprotokoll mellom Kongeriket Norge og Republikken Tunisia, begge av 17. desember 2004

Vedlegg 1

Free trade agreement between the States of the European Free Trade Association and the Republic of Tunisia

Preamble

The Republic of Iceland, the Principality of Liechtenstein, the Kingdom of Norway, the Swiss Confederation as Members of the European Free Trade Association (hereinafter called the EFTA States), on the one part,

and

the Republic of Tunisia (hereinafter called Tunisia), on the other:

hereinafter collectively referred to as the Parties, CONSIDERING the importance of the links existing between the EFTA States and Tunisia, in particular the Declaration on co-operation signed in Zermatt in December 1995, and recognizing the common wish to strengthen these links, thus establishing close and lasting relations;

RECALLING their intention to participate actively in the process of economic integration in the Euro-Mediterranean region, and the creation of an enlarged and harmonious free trade area between the European and Mediterranean countries and conscious of the objective of integration between the countries of the Maghreb;

CONSIDERING the importance which the Parties attach to the principles of the United Nations Charter, particularly the observance of human rights and political and economic freedom, which form the very basis for co-operation between the EFTA States and Tunisia;

DESIRING to create favourable conditions for the development and diversification of trade between them and for the promotion of commercial and economic co-operation in areas of common interest on the basis of equality, mutual benefit, non-discrimination and international law;

BUILDING on their respective rights and obligations under the Marrakesh Agreement Establishing the World Trade Organization (hereinafter referred to as «the WTO») and other multilateral and bilateral instruments of co-operation;

Frihandelsavtale mellom statene i Det europeiske frihandelsforbund og Republikken Tunisia

Innledning

Republikken Island, Fyrstedømmet Liechtenstein, Kongeriket Norge og Det sveitsiske edsforbund i egenskap av medlemmer av Det europeiske frihandelsforbund (heretter kalt «EFTA-statene»), på den ene siden,

og

Republikken Tunisia (heretter kalt «Tunisia»), på den andre siden,

heretter under ett kalt «partene»,

SOM TAR I BETRAKTNING betydningen av de forbindelser som finnes mellom EFTA-statene og Tunisia, særlig samarbeidserklæringen undertegnet i Zermatt i desember 1995, og som erkjenner partenes felles ønske om å styrke disse forbindelsene og på den måten opprette et nært og varig samkvem,

SOM MINNER OM sin intensjon om å delta aktivt i den økonomiske integrasjonsprosessen i Euro-Middelhavsregionen og i opprettelsen av et utvidet og harmonisk frihandelsområde mellom statene i Europa og i Middelhavsregionen, og som er kjent med målet om å oppnå integrasjon mellom Maghribstatene,

SOM TAR I BETRAKTNING den betydning partene tillegger prinsippene i De forente nasjoners pakt, særlig overholdelse av menneskerettighetene samt politisk og økonomisk frihet, noe som danner selve grunnlaget for samarbeidet mellom EFTA-statene og Tunisia,

SOM ØNSKER å skape gode vilkår for utvikling av og økt mangfold i handelen dem imellom og for et utvidet kommersielt og økonomisk samarbeid på områder av felles interesse, på grunnlag av likeverd, gjensidig nytte, likebehandling og folkeretten,

SOM BYGGER på sine respektive rettigheter og forpliktelser etter Marrakesh-avtalen om opprettelse av Verdens handelsorganisasjon (heretter kalt «WTO») og andre multilaterale og bilaterale samarbeidsavtaler,

Om samtykke til ratifikasjon av en frihandelsavtale mellom statene i Det europeiske frihandelsforbund og Republikken Tunisia og en tilknyttet landbruksprotokoll mellom Kongeriket Norge og Republikken Tunisia, begge av 17. desember 2004

DETERMINED to implement this Agreement with the objective to preserve and protect the environment and to ensure an optimal use of natural resources in accordance with the principle of sustainable development;

NOTING the intention of EFTA States to support efforts to liberalize the Tunisian economy and in that way to contribute to the improvement of economic and social conditions in Tunisia;

DECLARING their readiness to examine the possibility of developing and deepening their economic relations in order to extend them to fields not covered by this Agreement;

CONVINCED that this Agreement will create conditions encouraging economic, trade and investment relations between them;

CONVINCED that this Agreement will create favourable conditions to strengthen both bilateral and multilateral relations between the Parties, in the economic, scientific, technical, social and cultural fields;

HAVE DECIDED, in pursuit of the above, to conclude the following Agreement (hereinafter called this Agreement):

Chapter I

General provisions

Article 1

Objectives

1. The EFTA States and Tunisia shall establish a free trade area in accordance with the provisions of this Agreement with a view to spurring economic activities in their territories, thereby raising standards of living and improving employment conditions and contributing to Euro-Mediterranean economic integration.

2. The objectives of this Agreement, which is based on trade relations between market economies are:

- (a) to achieve the liberalisation of trade in goods, in conformity with Article XXIV of the General Agreement on Tariffs and Trade (hereinafter referred to as «the GATT 1994»);
- (b) to gradually develop an environment conducive to increased investment flows and enhanced trade in services;
- (c) to provide fair conditions of competition for trade between the Parties to the Agreement and to ensure adequate and effective protection of intellectual property rights; and

SOM ER BESTEMT PÅ å gjennomføre denne avtale med det mål å ta vare på og verne om miljøet og sikre optimal utnyttelse av naturressursene i samsvar med prinsippene for en bærekraftig utvikling,

SOM MERKER SEG at EFTA-statene har til hensikt å støtte bestrebelsene på å liberalisere Tunisias økonomi og på den måten bidra til å bedre de økonomiske og sosiale forholdene i Tunisia,

SOM ERKLÆRER seg villige til å vurdere hvilke muligheter som finnes for å utvikle og utdype det økonomiske samkvemmet dem imellom, med sikte på å utvide dette til også å gjelde områder som ikke omfattes av denne avtale,

SOM ER OVERBEVIST OM at denne avtale vil skape vilkår som fremmer de økonomiske, handelsmessige og investeringsmessige forbindelsene dem imellom,

SOM ER OVERBEVIST OM at denne avtale vil skape gunstige vilkår for å styrke både bilaterale og multilaterale forbindelser mellom partene på områdene økonomi, vitenskap, teknikk, sosial utvikling og kultur,

HAR VEDTATT, for å nå ovennevnte mål, å inngå følgende avtale (heretter kalt «denne avtale»):

Kapittel I

Alminnelige bestemmelser

Artikkel 1

Formål

1. EFTA-statene og Tunisia skal opprette et frihandelsområde i samsvar med bestemmelsene i denne avtale med sikte på å fremme økonomisk virksomhet på sine territorier for derved å skape høyere levestandard og bedre arbeidsvilkår og bidra til økonomisk integrasjon i Euro-Middelhavsregionen.

2. Formålet med denne avtale, som er basert på handelsforbindelser mellom markedsøkonomier, er

- a) å oppnå en liberalisering av handelen med varer i samsvar med artikkel XXIV i Generalavtalen om tolltariffer og handel (heretter kalt «GATT 1994»),
- b) gradvis å utvikle et miljø som kan bidra til økte investeringsstrømmer og økt handel med tjenester,
- c) å sørge for rimelige konkurransevilkår for handelen mellom partene i avtalen og sikre tilstrekkelig og effektiv beskyttelse av immaterielle rettigheter, og

Om samtykke til ratifikasjon av en frihandelsavtale mellom statene i Det europeiske frihandelsforbund og Republikken Tunisia og en tilknyttet landbruksprotokoll mellom Kongeriket Norge og Republikken Tunisia, begge av 17. desember 2004

(d) to support the harmonious development of economic relations between the Parties through the expansion of trade and economic co-operation and technical assistance.

d) å støtte en harmonisk utvikling av de økonomiske forbindelsene mellom partene gjennom utvidet handel, økonomisk samarbeid og teknisk bistand.

Article 2

Trade relations governed by this Agreement

This Agreement applies to trade relations between, on the one side, the individual EFTA States and, on the other side, Tunisia, but not to the trade relations between individual EFTA States, except if otherwise provided for in this Agreement.

Artikkel 2

Handelsforbindelser regulert av denne avtale

Denne avtale skal få anvendelse på handelsforbindelser mellom de enkelte EFTA-stater på den ene siden og Tunisia på den andre siden, men ikke på handelsforbindelser mellom de enkelte EFTA-stater, med mindre noe annet er fastsatt i denne avtale.

Article 3

Territorial application

This Agreement shall apply to the territories of the Parties except as provided for in Annex I.

Artikkel 3

Territoriell anvendelse

Denne avtale skal få anvendelse på partenes territorier med unntak av det som er fastsatt i vedlegg I.

Chapter II

Trade in goods

Article 4

Scope

1. This Chapter shall apply to the following products originating in an EFTA State or Tunisia:
 - (a) all products falling within Chapters 25 to 97 of the Harmonized Commodity Description and Coding System (HS), excluding the products listed in Annex II;
 - (b) processed agricultural products specified in Protocol A, with due regard to the arrangements provided for in that Protocol;
 - (c) fish and other marine products as provided for in Annex III.
2. Tunisia and each individual EFTA State have concluded agreements on trade in agricultural products on a bilateral basis. These agreements form part of the instruments establishing a free trade area between the EFTA States and Tunisia.

Kapittel II

Handel med varer

Artikkel 4

Virkeområde

1. Dette kapittel skal få anvendelse på følgende varer med opprinnelse i en EFTA-stat eller i Tunisia:
 - a) alle varer som hører under kapittel 25 til 97 i Det harmoniserte system for beskrivelse og koding av varer (heretter kalt «HS»), med unntak av varene oppført i vedlegg II,
 - b) bearbejdede landbruksvarer oppført i protokoll A, idet det skal tas tilbørlig hensyn til ordningene fastsatt i nevnte protokoll, og
 - c) fisk og andre marine varer som fastsatt i vedlegg III.
2. Tunisia og hver enkelt av EFTA-statene har inngått avtaler om handel med landbruksvarer på bilateral basis. Disse avtalene er en del av dokumentene som danner grunnlaget for opprettelsen av et frihandelsområde mellom EFTA-statene og Tunisia.

Article 5

Rules of origin and co-operation in customs administration

Protocol B lays down the rules of origin and methods of administrative co-operation.

Artikkel 5

Opprinnelsesregler og administrativt tollsamarbeid

Protokoll B fastsetter opprinnelsesregler og metoder for administrativt samarbeid.

Om samtykke til ratifikasjon av en frihandelsavtale mellom statene i Det europeiske frihandelsforbund og Republikken Tunisia og en tilknyttet landbruksprotokoll mellom Kongeriket Norge og Republikken Tunisia, begge av 17. desember 2004

Article 6

Customs duties on imports and charges having equivalent effect

1. No new customs duty on imports or charge having equivalent effect shall be introduced in trade between the EFTA States and Tunisia.
2. The EFTA States shall abolish on the date of entry into force of this Agreement all customs duties on imports and any charges having equivalent effect.
3. Tunisia shall gradually eliminate its customs duties on imports and any charges having equivalent effect in accordance with Annex IV.

Article 7

Basic duties

1. The applicable rates for imports between the Parties shall be the WTO bound rate, or if lower, the applied rate enforced as of 1 January 2004. If, by, before or after the entry into force of this Agreement, a tariff reduction is applied on an *erga omnes* basis, the reduced rate shall apply.
2. The Parties shall communicate to each other their respective rates applied on the date of the entry into force of this Agreement.

Article 8

Customs duties of a fiscal nature

The provisions of Article 6 shall also apply to customs duties of a fiscal nature.

Article 9

Customs duties and quantitative restrictions on exports

Without prejudice to the provisions of the GATT 1994, the EFTA States and Tunisia shall not apply to exports between themselves either customs duties or charges having equivalent effect, or quantitative restrictions or measures having equivalent effect.

Article 10

Quantitative restrictions on imports and measures having equivalent effect

1. Without prejudice to the provisions of the GATT 1994:

Artikkel 6

Importtoll og avgifter med tilsvarende virkning

1. Ingen ny importtoll eller avgift med tilsvarende virkning skal innføres i handelen mellom EFTA-statene og Tunisia.
2. EFTA-statene skal ved denne avtales ikrafttredelse avskaffe all importtoll og alle avgifter med tilsvarende virkning.
3. Tunisia skal gradvis fjerne importtoll og alle avgifter med tilsvarende virkning i samsvar med vedlegg IV.

Artikkel 7

Basistollsatser

1. Basistollsatsene som får anvendelse på import mellom partene, skal være WTOs bundne sats, eller den satsen som gjelder per 1. januar 2004 dersom den er lavere. Dersom det ved, før eller etter denne avtales ikrafttredelse gjennomføres en reduksjon i basistollsatsen på *erga omnes*-basis (overfor alle), skal den reduserte satsen få anvendelse.
2. Partene skal underrette hverandre om sine respektive basistollsatser som gjelder ved denne avtales ikrafttredelse.

Artikkel 8

Toll av fiskal karakter

Bestemmelsene i artikkel 6 skal også gjelde for fiskaltoll.

Artikkel 9

Toll og kvantitative restriksjoner ved utførsel

Med forbehold for bestemmelsene i GATT 1994 skal verken toll eller avgifter med samme virkning eller kvantitative restriksjoner eller tiltak med samme virkning få anvendelse ved eksport mellom EFTA-statene og Tunisia.

Artikkel 10

Kvantitative importrestriksjoner og tiltak med tilsvarende virkning

1. Med forbehold for bestemmelsene i GATT 1994 skal

Om samtykke til ratifikasjon av en frihandelsavtale mellom statene i Det europeiske frihandelsforbund og Republikken Tunisia og en tilknyttet landbruksprotokoll mellom Kongeriket Norge og Republikken Tunisia, begge av 17. desember 2004

- (a) no new quantitative restriction on imports or any other measures having equivalent effect shall be introduced in trade between the EFTA States and Tunisia;
- (b) quantitative restrictions on imports and any other measures having equivalent effect in trade between the EFTA States and Tunisia shall be abolished from the entry into force of this Agreement.
2. The provisions of paragraph 1(b) shall not apply to products in category D appearing in Annex IV. The arrangements to be applied to such products shall be re-examined by the Joint Committee four years after the entry into force of the Agreement.
- a) ingen nye kvantitative importrestriksjoner eller tiltak med tilsvarende virkning innføres i handelen mellom EFTA-statene og Tunisia,
- b) kvantitative importrestriksjoner og alle tiltak med tilsvarende virkning i handelen mellom EFTA-statene og Tunisia avskaffes fra den dato denne avtale trer i kraft.
2. Bestemmelsene i nr. 1 bokstav b) får ikke anvendelse på varer i kategori D oppført i vedlegg IV. Ordningene som får anvendelse på slike varer, skal gjennomgås på nytt av Den blandede komité fire år etter at denne avtale er trådt i kraft.

Article 11

Internal taxation and regulations

1. The Parties commit themselves to apply any internal taxes and other charges and regulations in accordance with Article III of the GATT 1994 and other relevant WTO Agreements.
2. Exporters may not benefit from repayment of internal taxation in excess of the amount of direct or indirect taxation imposed on products exported to the territory of one of the Parties.

Article 12

Technical regulations

1. The rights and obligations of the Parties in respect of technical regulations, standards and conformity assessment shall be governed by the WTO Agreement on Technical Barriers to Trade.
2. The Parties shall strengthen their co-operation in the field of technical regulations, standards and conformity assessment, with a view to increasing the mutual understanding of their respective systems and facilitating access to their respective markets, thereby preparing the ground for mutual recognition agreements. The Parties concerned shall consult each other in the Joint Committee in view of the implementation of the objective set out in paragraph 1.
3. Without prejudice to paragraph 1, the Parties agree to hold immediate consultations in the framework of the Joint Committee where Tunisia or an EFTA Party considers that one or more EFTA Parties or Tunisia have taken measures which are likely to create, or have created, an obstacle to trade, in order to find an appropriate solution in conformity with the WTO Agreement on Technical Barriers to Trade.

Artikkel 11

Intern beskatning og reguleringer

1. Partene forplikter seg til å anvende intern beskatning og andre avgifter og reguleringer i samsvar med artikkel III i GATT 1994 og andre relevante WTO-avtaler.
2. Eksportører kan ikke få refundert interne skatter som er større enn de skatter som direkte eller indirekte er pålagt varer som eksporteres til en av partenes territorium.

Artikkel 12

Tekniske forskrifter

1. Partenes rettigheter og forpliktelser med hensyn til tekniske forskrifter, standarder og samsvarsvurdering skal reguleres av WTO-avtalen om tekniske handelshindringer.
2. Partene skal styrke sitt samarbeid på områdene tekniske forskrifter, standarder og samsvarsvurdering med sikte på å øke den gjensidige forståelsen av sine respektive systemer og lette adgangen til sine respektive markeder og derved å legge grunnlaget for avtaler om gjensidig godkjenning. De berørte parter skal konsultere hverandre i Den blandede komité med sikte på å gjennomføre målet som er fastlagt i nr. 1.
3. Med forbehold for bestemmelsene i nr. 1 er partene enige om straks å holde konsultasjoner innen rammen av Den blandede komité dersom Tunisia eller en EFTA-part anser at en eller flere EFTA-parter eller Tunisia har truffet tiltak som trolig vil skape, eller har skapt, en hindring for handelen, i den hensikt å finne en passende løsning i samsvar med WTO-avtalen om tekniske handelshindringer.

Om samtykke til ratifikasjon av en frihandelsavtale mellom statene i Det europeiske frihandelsforbund og Republikken Tunisia og en tilknyttet landbruksprotokoll mellom Kongeriket Norge og Republikken Tunisia, begge av 17. desember 2004

Article 13

Sanitary and phytosanitary measures

The rights and obligations of the Parties in respect of sanitary and phytosanitary measures shall be governed by the WTO Agreement on the Application of Sanitary and Phytosanitary Measures.

Article 14

State monopolies

1. The EFTA States and Tunisia shall adjust, without affecting rights and obligations under the GATT 1994, any state monopolies of a commercial character so as to ensure that, by the entry into force of this Agreement, no discrimination regarding the conditions under which goods are procured and marketed exists between nationals of the EFTA States and of Tunisia.

2. The provisions of this Article shall apply to any body through which the competent authorities of the Parties to this Agreement, in law or in fact, either directly or indirectly supervise, determine or appreciably influence imports or exports between the Parties to this Agreement. These provisions shall likewise apply to monopolies delegated by the State to other bodies.

Article 15

Subsidies

1. The rights and obligations of the Parties in respect of subsidies shall be governed by Articles VI and XVI of the GATT 1994, the WTO Agreement on Subsidies and Countervailing Measures and the WTO Agreement on Agriculture.

2. If a Party finds that subsidies are granted which affect trade with another Party, the Party concerned may take appropriate measures in accordance with the above mentioned Agreements and the relevant internal executive regulations.

3. Before an EFTA State or Tunisia, as the case may be, initiates an investigation to determine the existence, degree and effect of any alleged subsidy in Tunisia, or in an EFTA State, as provided for in Article 11 of the Agreement on Subsidies and Countervailing Measures, the Party considering initiating an investigation shall notify in writing the Party whose goods are subject to investigation and allow for a 30 day period with a view to finding a mutually acceptable solution. The consultations shall take place in the Joint Committee if any Party so requests within 10 days from the receipt of the notification.

Artikkel 13

Veterinære og plantesanitære tiltak

Partenes rettigheter og forpliktelser med hensyn til veterinære og plantesanitære forhold skal reguleres av WTO-avtalen om anvendelse av veterinære og plantesanitære tiltak.

Artikkel 14

Statsmonopol

1. EFTA-statene og Tunisia skal, uten at rettigheter og forpliktelser etter GATT 1994 påvirkes, foreta en tilpasning av alle statsmonopol som driver forretningsmessig virksomhet, for å sikre at det ved denne avtales ikrafttredelse ikke forekommer forskjellsbehandling mellom EFTA-statenes og Tunisias borgere med hensyn til vilkårene for innkjøp og markedsføring av varer.

2. Bestemmelsene i denne artikkel skal få anvendelse på alle organer som vedkommende myndighet hos partene i denne avtale gjør bruk av for, rettslig eller faktisk, direkte eller indirekte å føre tilsyn med, fastsette eller vesentlig påvirke import eller eksport mellom partene i denne avtale. Disse bestemmelsene skal få tilsvarende anvendelse på monopol som staten har delegert til andre organer.

Artikkel 15

Subsidier

1. Partenes rettigheter og forpliktelser med hensyn til subsidier skal reguleres av artikkel VI og XVI i GATT 1994, WTO-avtalen om subsidier og utjevningsavgifter og WTO-avtalen om landbruk.

2. Dersom en part oppdager at det er gitt subsidier som påvirker handelen med en annen part, kan vedkommende part treffe passende tiltak i samsvar med ovennevnte avtaler og relevante internrettslige gjennomføringsbestemmelser.

3. Før en EFTA-stat eller Tunisia, alt etter hvilken stat det gjelder, iverksetter en undersøkelse for å fastslå eksistensen, omfanget og virkningen av et påstått tilfelle av subsidiering i Tunisia, eller i en EFTA-stat, slik artikkel 11 i avtalen om subsidier og utjevningsavgifter beskriver, skal den part som vurderer å iverksette undersøkelsen, skriftlig underrette den part hvis varer er gjenstand for undersøkelse, og gi rom for en frist på 30 dager med sikte på å finne en gjensidig tilfredsstillende løsning. Konsultasjonene skal finne sted i Den blandede komité dersom en av partene krever det, innen ti dager etter at underretningen er mottatt.

Om samtykke til ratifikasjon av en frihandelsavtale mellom statene i Det europeiske frihandelsforbund og Republikken Tunisia og en tilknyttet landbruksprotokoll mellom Kongeriket Norge og Republikken Tunisia, begge av 17. desember 2004

Article 16

Anti-Dumping

1. The rights and obligations of the Parties in respect of the application of anti-dumping measures shall be governed by Article VI of the GATT 1994 and the Agreement on Implementation of Article VI of the GATT 1994.

2. After an EFTA State or Tunisia, as the case may be, receives a properly documented application and before initiation of an investigation under the provisions of the Agreement referred to in paragraph 1, that Party shall notify in writing the Party whose goods are allegedly being dumped and allow for consultations with a view to finding a mutually acceptable solution. The outcome of the consultations shall be communicated to the other Parties.

3. The Parties shall, upon request of any Party, meet in the Joint Committee to review the contents of this Article.

Article 17

Rules of competition concerning undertakings

1. The following are incompatible with the proper functioning of this Agreement in so far as they may affect trade between an EFTA State and Tunisia:

(a) all agreements between undertakings, decisions by associations of undertakings and concerted practices between undertakings which have as their object or effect the prevention, restriction or distortion of competition;

(b) abuse by one or more undertakings of a dominant position in the territories of the Parties as a whole or in a substantial part thereof.

2. The provisions of paragraph 1 shall also apply to the activities of public undertakings, and undertakings for which the Parties grant special or exclusive rights, in so far as the application of these provisions does not obstruct the performance, in law or in fact, of the particular public tasks assigned to them.

3. The provisions of paragraphs 1 and 2 shall not be construed such as to create any direct obligations for undertakings.

4. If a Party considers that a given practice is incompatible with the provisions of paragraphs 1 and 2, the Parties concerned shall give to the Joint Committee all the assistance required in order to examine the case and, where appropriate, eliminate the practice objected to. If the Party in question fails to put an end to the practice objected to within the period fixed by the Joint Committee or if the Joint

Artikkel 16

Tiltak mot dumping

Partenes rettigheter og forpliktelser med hensyn til anvendelse av tiltak mot dumping skal reguleres av artikkel VI i GATT 1994 og WTO-avtalen om gjennomføring av artikkel VI i GATT 1994.

2. Etter at en EFTA-stat eller Tunisia, alt etter hvilken stat det gjelder, har mottatt en behørig dokumentert henvendelse, og før det iverksettes en undersøkelse etter bestemmelsene i avtalen nevnt i nr. 1, skal vedkommende part skriftlig underrette den part hvis varer påstås å være gjenstand for dumping, og tillate konsultasjoner med sikte på å finne en gjensidig tilfredsstillende løsning. Utfallet av konsultasjonene skal meddeles de øvrige parter.

3. Dersom en part anmoder om det, skal partene møte i Den blandede komité for å gjennomgå innholdet i denne artikkel.

Artikkel 17

Konkurranseregler for foretak

1. I den utstrekning det kan påvirke handelen mellom en EFTA-stat og Tunisia, er følgende i strid med den tilbørlige anvendelsen av denne avtale:

a) alle avtaler mellom foretak, alle beslutninger truffet av sammenslutninger av foretak og alle former for samordnet opptreden mellom foretak dersom hensikten er å hindre, begrense eller vri konkurransen eller virkningen er slik at konkurransen hindres, begrenses eller vris, b) et eller flere foretaks utilbørlige utnyttelse av sin dominerende stilling på en parts territorium i sin helhet eller på en vesentlig del av dette.

2. Bestemmelsene i nr. 1 får også anvendelse på virksomheten til offentlige foretak og foretak som er gitt sær- eller eneretter, i den utstrekning anvendelse av disse bestemmelsene verken rettslig eller faktisk er til hinder for at foretak som nevnt kan utføre de særlige oppgaver som er tillagt dem.

3. Bestemmelsene i nr. 1 og 2 skal ikke kunne fortolkes slik at de skaper direkte forpliktelser for foretak.

4. Dersom en part mener at en gitt praksis er uforenlig med bestemmelsene i nr. 1 og 2, skal de berørte parter gi Den blandede komité all den bistand den måtte trenge for å undersøke saken og eventuelt, dersom den finner det riktig, avskaffe den praksis det er reist innvendinger mot. Dersom den part det gjelder, unnlater å avskaffe den praksis det er reist innvendinger mot, innen fristen fastsatt av

Om samtykke til ratifikasjon av en frihandelsavtale mellom statene i Det europeiske frihandelsforbund og Republikken Tunisia og en tilknyttet landbruksprotokoll mellom Kongeriket Norge og Republikken Tunisia, begge av 17. desember 2004

Committee fails to reach an agreement after consultations, or after thirty days following referral for such consultations, the Party concerned may adopt appropriate measures to deal with the difficulties resulting from the practice in question. The application and removal of such measures shall be governed by Article 37.

Article 18

Emergency action on imports of particular products

1. Where any product originating in a Party, as a result of the application of this Agreement, is being imported into the territory of another Party in such increased quantities and under such conditions as to constitute a substantial cause of serious injury or threat thereof to the domestic industry of like or directly competitive products in the territory of the importing Party, or of serious disturbances in any sector of the economy or difficulties which could bring about serious deterioration in the economic situation of a region of the importing Party, the importing Party may take safeguard measures in accordance with Article XIX GATT 1994 and the WTO Agreement on Safeguards.

2. Before applying safeguard measures pursuant to the provisions of Article XIX GATT 1994 and the WTO Agreement on Safeguards, the Party intending to apply such measures shall supply the Joint Committee with all relevant information required for a thorough examination of the situation with a view to seeking a solution acceptable to the Parties.

3. In order to find such a solution, the Parties shall immediately hold consultations within the Joint Committee. If, as a result of the consultations, the Parties do not reach an agreement within thirty days of the initiation of the consultations on a solution to avoid the application of the safeguard measures, the Party intending to apply safeguard measures may do so in accordance with the provisions of Article XIX GATT 1994 and the WTO Agreement on Safeguards.

4. In the event of an EFTA State or Tunisia subjecting imports of products liable to give rise to the difficulties referred to in this Article to an administrative procedure having as its purpose the rapid supply of information on trade flow trends, it shall inform the other Party.

5. In critical circumstances, where delay would cause damage which it would be difficult to repair,

Den blandede komité, eller dersom det ikke lykkes Den blandede komité å komme til enighet etter konsultasjoner, eller når det er gått 30 dager etter at saken ble henvist til slike konsultasjoner, kan den berørte part iverksette egnede tiltak for å håndtere problemer som praksis som nevnt medfører. Anvendelse og avvikling av slike tiltak skal være underlagt artikkel 37.

Artikkel 18

Krisetiltak ved import av visse varer

1. Dersom en vare med opprinnelse i en part som følge av anvendelsen av denne avtale importeres til en annen parts territorium i slike økte mengder og under slike forhold at det i vesentlig grad enten er, eller medfører risiko for å bli, til alvorlig skade for innenlandske produsenter av tilsvarende eller direkte konkurrerende varer på importpartens territorium, eller fører til alvorlige forstyrrelser i en sektor av økonomien eller til vanskeligheter som i betydelig grad kan svekke den økonomiske situasjonen i en av importpartens regioner, kan importparten treffe beskyttelsestiltak i samsvar med artikkel XIX i GATT 1994 og i WTO-avtalen om beskyttelsestiltak.

2. Før beskyttelsestiltak i samsvar med bestemmelsene i artikkel XIX i GATT 1994 og i WTO-avtalen om beskyttelsestiltak anvendes, skal den part som har til hensikt å anvende slike tiltak, gi Den blandede komité alle relevante opplysninger som kreves for å kunne foreta en grundig undersøkelse av situasjonen med sikte på å finne en løsning som er tilfredsstillende for partene.

3. For å finne en slik løsning skal partene straks holde konsultasjoner i Den blandede komité. Dersom partene gjennom konsultasjoner ikke blir enige om en løsning for å unngå anvendelse av beskyttelsestiltak innen 30 dager etter at konsultasjoner ble innledet, kan den part som har til hensikt å anvende beskyttelsestiltak, gjøre det i samsvar med bestemmelsene i artikkel XIX i GATT 1994 og i WTO-avtalen om beskyttelsestiltak.

4. I tilfelle en EFTA-stat eller Tunisia gjør import av varer som vil kunne fremkalle vanskeligheter som nevnt i denne artikkel, til gjenstand for en administrativ prosedyre som har som formål raskt å skaffe opplysninger om utviklingstrekkene i handelsstrømmen, skal parten straks underrette den annen part.

5. I kritiske situasjoner der en utsettelse kan volde skade som det ville være vanskelig å rette opp, kan

Om samtykke til ratifikasjon av en frihandelsavtale mellom statene i Det europeiske frihandelsforbund og Republikken Tunisia og en tilknyttet landbruksprotokoll mellom Kongeriket Norge og Republikken Tunisia, begge av 17. desember 2004

action under paragraph 1 of this Article may be taken provisionally without prior consultation, on the condition that consultation shall be effected immediately after taking such action.

6. In the selection of safeguard measures pursuant to this Article, Parties shall give priority to those which cause least disturbance to the achievement of the objectives of this Agreement.

7. Safeguard measures shall be notified immediately to the Joint Committee and shall be the subject of periodic consultations within the Committee, particularly with a view to their abolition as soon as circumstances permit.

Article 19

Structural adjustment

1. Exceptional measures of limited duration in the form of increased customs duties which derogate from the provisions of Article 6 may be taken by Tunisia.

2. These measures may only concern infant industries, or certain sectors undergoing restructuring or facing serious difficulties, particularly where these difficulties produce important social problems.

3. Customs duties on imports applicable in Tunisia to products originating in the EFTA States introduced by these measures may, after the introduction of these measures, not exceed in total 25 per cent ad valorem and shall maintain an element of preference for products originating in the EFTA States. The total value of imports of the products which are subject to these measures may not exceed 15 per cent of total imports of industrial products from the EFTA States as defined in paragraph 1(a) of Article 4 during the last year for which statistics are available.

4. Tunisia shall inform the Joint Committee of any exceptional measures it intends to take and, at the request of the EFTA States, consultations shall be held in the Joint Committee on such measures and the sectors to which they apply before they are implemented. When taking such measures Tunisia shall provide the Joint Committee with a schedule for the elimination of the customs duties introduced under this Article. This schedule shall provide for a phasing out of these duties at equal annual rates starting at the latest 2 years after their introduction, unless the Joint Committee decides on a different schedule.

5. The application of exceptional measures specified in this Article shall not exceed five years. All exceptional measures regarding structural adjust-

tiltak etter nr. 1 i denne artikkel treffes midlertidig uten forutgående konsultasjoner, forutsatt at konsultasjoner holdes umiddelbart etter at slike tiltak er truffet.

6. Ved valg av beskyttelsestiltak etter denne artikkel skal partene prioritere tiltak som vil gripe minst mulig forstyrrende inn i bestrebelsene på å oppnå det som er formålet med denne avtale.

7. Beskyttelsestiltak skal omgående meldes til Den blandede komité og være gjenstand for regelmessige konsultasjoner i komiteen, særlig med sikte på få dem avvirket så snart forholdene tillater det.

Artikkel 19

Strukturell tilpasning

1. Ekstraordinære tiltak av begrenset varighet i form av økt toll som avviker fra bestemmelsene i artikkel 6, kan iverksettes av Tunisia.

2. Slike tiltak kan bare gjelde unge næringer eller bestemte sektorer som er under omstrukturering eller står overfor alvorlige vanskeligheter, særlig i tilfeller der vanskelighetene fører til store sosiale problemer.

3. Importtoll som i Tunisia får anvendelse på varer med opprinnelse i EFTA-statene, og som innføres ved disse tiltakene, kan, etter at tiltakene er innført, ikke overstige i alt 25 prosent ad valorem, og det skal opprettholdes en viss preferanse for varer med opprinnelse i EFTA-statene. Den samlede importverdien av varer som omfattes av disse tiltakene, skal ikke overstige 15 prosent av den samlede importen av industrivarer fra EFTA-statene som angitt i artikkel 4 nr. 1 bokstav a) i løpet av det siste året det foreligger statistikk for.

4. Tunisia skal underrette Den blandede komité om alle ekstraordinære tiltak landet har til hensikt å treffe, og det skal etter anmodning fra en EFTA-stat holdes konsultasjoner i Den blandede komité om slike tiltak og sektorene de får anvendelse på, før de iverksettes. Når Tunisia treffer slike tiltak, skal landet fremlegge for Den blandede komité en tidsplan for avskaffelse av toll innført i henhold til denne artikkel. Tidsplanen skal omfatte en utfasing av avgiftene med like store årlige satser og med start senest to år etter at avgiftene ble innført, med mindre Den blandede komité fastsetter en annen tidsplan.

5. Ekstraordinære tiltak omhandlet i denne artikkel kan anvendes i høyst fem år. Alle ekstraordinære tiltak i forbindelse med strukturell tilpasning skal

Om samtykke til ratifikasjon av en frihandelsavtale mellom statene i Det europeiske frihandelsforbund og Republikken Tunisia og en tilknyttet landbruksprotokoll mellom Kongeriket Norge og Republikken Tunisia, begge av 17. desember 2004

ment shall cease to apply three years after the end of the transitional period referred to in Annex IV. The Joint Committee may decide on different time periods than those referred to in this paragraph.

Article 20

Re-export and serious shortage

1. Where compliance with the provisions of Article 9 leads to:

- (a) re-export to a third country against which the exporting Party maintains, for the product concerned, quantitative export restrictions, export duties or measures or charges having equivalent effect; or
- (b) a serious shortage, or threat thereof, of a product essential to the exporting Party;

and where the situations referred to above give rise or are likely to give rise to major difficulties for the exporting Party, that Party may take appropriate measures.

2. The Party intending to take measures under this Article shall promptly notify the other Parties and the Joint Committee thereof. The Joint Committee shall examine the situation and may take any decisions needed to put an end to it. In the absence of such a decision within 30 days of the matter being referred to the Joint Committee, the Party concerned may adopt the appropriate measures to remedy the problem. The measures shall be immediately notified to the Joint Committee. In the selection of measures priority must be given to the action which least disturbs the functioning of this Agreement.

3. Where exceptional and critical circumstances requiring immediate action make prior information or examination, as the case may be, impossible, the Party concerned may forthwith apply temporary measures necessary to deal with the situation and shall immediately inform the other Parties and the Joint Committee thereof.

4. The measures taken shall be the subject of periodic consultations within the Joint Committee with a view to their elimination as soon as circumstances permit.

Article 21

General exceptions

Nothing in this Agreement shall preclude prohibitions or restrictions on imports, exports or goods in transit justified on grounds of public morality,

avvikles tre år etter utløpet av overgangsperioden angitt i vedlegg IV. Den blandede komité kan fastsette andre tidsperioder enn de som er angitt i dette nummer.

Artikkel 20

Videreeksport og alvorlig knapphet

1. Dersom overholdelse av bestemmelsene i artikkel 9 fører til

- a) videreeksport til et tredjeland som den eksporterende part opprettholder kvantitative eksportrestriksjoner, toll ved utførsel eller tiltak eller avgifter med tilsvarende virkning overfor med hensyn til den berørte varen, eller
- b) alvorlig knapphet på en vare som er av vesentlig betydning for den eksporterende part, eller risiko for at det oppstår slik knapphet,

og dersom forhold som nevnt ovenfor medfører, eller det er trolig at de kan medføre, store vanskeligheter for den eksporterende part, kan denne parten iverksette egnede tiltak.

2. Den part som har til hensikt å iverksette tiltak etter denne artikkel, skal omgående underrette de øvrige parter og Den blandede komité om dette. Den blandede komité skal undersøke forholdet og kan treffe en beslutning som bringer det til opphør. Dersom en slik beslutning ikke er truffet innen 30 dager etter at saken er henvist til Den blandede komité, kan den berørte part iverksette egnede tiltak for å avhjelpe problemet. Den blandede komité skal omgående underrettes om tiltakene. Ved valg av tiltak skal man prioritere tiltak som vil gripe minst mulig forstyrrende inn i den måten denne avtale virker på.

3. Dersom ekstraordinære og kritiske omstendigheter som krever strakstiltak, gjør det umulig på forhånd å fremskaffe opplysninger eller foreta undersøkelser, alt etter hvilket tilfelle det gjelder, kan den berørte part uten opphold iverksette midlertidige tiltak for å håndtere situasjonen og skal omgående underrette de øvrige parter og Den blandede komité om dette.

4. Iverksatte tiltak skal være gjenstand for regelmessige konsultasjoner i Den blandede komité med sikte på å oppheve dem så snart omstendighetene tillater det.

Artikkel 21

Generelle unntak

Ingen bestemmelse i denne avtale skal være til hinder for forbud mot eller restriksjoner på import, eksport eller varer i transitt når begrunnelsen for

Om samtykke til ratifikasjon av en frihandelsavtale mellom statene i Det europeiske frihandelsforbund og Republikken Tunisia og en tilknyttet landbruksprotokoll mellom Kongeriket Norge og Republikken Tunisia, begge av 17. desember 2004

public policy or public security, of the protection of health and life of humans, animals or plants, of the protection of national treasures possessing artistic, historic or archaeological value, of the protection of intellectual property or of regulations concerning gold and silver or conservation of exhaustible natural resources. Such prohibitions or restrictions shall not, however, constitute a means of arbitrary discrimination or disguised restriction on trade between the parties.

Article 22

Security exceptions

Nothing in this Agreement shall prevent a Party from taking any measures which it considers necessary:

- (a) to prevent the disclosure of information contrary to its essential security interests;
- (b) for the protection of its essential security interests or for the implementation of international obligations or national policies
 - (i) relating to the traffic in arms, ammunition and implements of war, provided that such measures do not impair the conditions of competition in respect of products not intended for specifically military purposes, and to such traffic in other goods, materials and services as is carried on directly or indirectly for the purpose of supplying a military establishment; or
 - (ii) relating to the non-proliferation of biological and chemical weapons, nuclear weapons or other nuclear explosive devices; or
 - (iii) taken in time of war or other serious international tension.

Chapter III

Protection of intellectual property

Article 23

Protection of Intellectual Property

1. The Parties shall grant and ensure adequate, effective and non-discriminatory protection of intellectual property rights, including measures for the enforcement of such rights against infringement thereof, counterfeiting and piracy, in accordance with the provisions of this Article, Annex V to this Agreement and the international agreements referred to therein.

slike forbud eller restriksjoner er hensynet til offentlig moral, offentlig politikk eller offentlig sikkerhet, vern av menneskers, dyrs eller planters liv og helse, vern av nasjonale skatter av kunstnerisk, historisk eller arkeologisk verdi, beskyttelse av immaterielle rettigheter, reguleringer med hensyn til gull og sølv eller bevaring av ikke fornybare naturressurser. Slike forbud eller restriksjoner skal imidlertid ikke brukes som et middel til vilkårlig forskjellsbehandling eller som kamuflert restriksjon i handelen mellom partene.

Artikkel 22

Unntak av sikkerhetsgrunner

Ingen bestemmelse i denne avtale skal hindre en part i å iverksette tiltak som den anser som nødvendige

- a) for å hindre avdekking av opplysninger når slik avdekking vil være i strid med dens grunnleggende sikkerhetsinteresser,
- b) for å beskytte sine grunnleggende sikkerhetsinteresser eller for å oppfylle internasjonale forpliktelser eller gjennomføre nasjonal politikk
 - i) med hensyn til handel med våpen, ammunisjon og krigsutstyr, forutsatt at slike tiltak ikke forverrer konkurransevilkårene med hensyn til varer som ikke er ment å skulle tjene spesifikke militære formål, og handel med andre varer, materialer og tjenester når den direkte eller indirekte skjer for å forsyne et militært anlegg, eller
 - ii) med hensyn til ikke-spredning av biologiske og kjemiske våpen, kjernevåpen eller andre innretninger for kjernefysisk sprengning, eller
 - iii) som er vedtatt i krigstid eller i andre tilfeller av alvorlig internasjonal spenning.

Kapittel III

Beskyttelse av immaterielle rettigheter

Artikkel 23

Beskyttelse av immaterielle rettigheter

1. Partene skal gi og sikre en tilstrekkelig, effektiv og ikke-diskriminerende beskyttelse av immaterielle rettigheter, herunder tiltak for å sikre disse rettighetene mot krenkelse, ettergjøring og piratkopiering, i samsvar med bestemmelsene i denne artikkel, vedlegg V til denne avtale og de internasjonale avtaler det der vises til.

Om samtykke til ratifikasjon av en frihandelsavtale mellom statene i Det europeiske frihandelsforbund og Republikken Tunisia og en tilknyttet landbruksprotokoll mellom Kongeriket Norge og Republikken Tunisia, begge av 17. desember 2004

2. The Parties shall accord to each others» nationals treatment no less favourable than that they accord to their own nationals. Exemptions from this obligation must be in accordance with the substantive provisions of Article 3 of the WTO Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights (hereinafter referred to as «the TRIPS Agreement»).

3. The Parties shall grant to each others' nationals treatment no less favourable than that they accord to nationals of any other State. Exemptions from this obligation must be in accordance with the substantive provisions of the TRIPS Agreement, in particular Articles 4 and 5 thereof.

4. The Parties, upon request of any Party and subject to agreement of all the Parties, shall review the provisions on the protection of intellectual property rights contained in the present Article and in Annex V, with a view to further improving the levels of protection and promoting development of trade between the Parties.

Chapter IV

Investment

Article 24

Investment Conditions

1. The Parties shall create stable, favourable and transparent conditions for companies of the other Parties that are making or seeking to make investments in their territories.

2. Investments of investors of a Party shall in the territories of the other Parties enjoy full protection and security and shall at all times be accorded fair and equitable treatment in accordance with international law.

Article 25

Investment Promotion

The Parties recognise the importance of promoting investment and technology flows between them as a means for achieving economic growth and development. Co-operation in this respect shall include:

- (a) appropriate means of identifying investment opportunities and information channels on investment regulations;
- (b) the provision of information on the Parties» measures promoting investment abroad (technical assistance, financial support, investment insurance etc.);

2. Partene skal gi hverandres borgere en behandling som ikke er mindre gunstig enn den de gir sine egne borgere. Unntak fra denne forpliktelse må være i samsvar med de materielle bestemmelsene i artikkel 3 i WTO-avtalen om handelsrelaterte sider ved immaterielle rettigheter (heretter kalt «TRIPS-avtalen»).

3. Partene skal gi hverandres borgere en behandling som ikke er mindre gunstig enn den de gir borgere av enhver annen stat. Unntak fra denne forpliktelse må være i samsvar med de materielle bestemmelsene i TRIPS-avtalen, særlig artikkel 4 og 5.

4. Dersom en part anmoder om det, og forutsatt at de øvrige parter samtykker, skal partene gjennomgå bestemmelsene om beskyttelse av immaterielle rettigheter i denne artikkel og i vedlegg V med sikte på å styrke beskyttelsesnivået ytterligere og fremme utviklingen i handelen mellom partene.

Kapittel IV

Investeringer

Artikkel 24

Investeringsvilkår

1. Partene skal skape stabile og gunstige vilkår som sikrer innsyn, for foretak fra de øvrige parter som foretar eller ønsker å foreta investeringer på deres territorier.

2. Investeringer foretatt av investorer hjemmehørende i en part skal på de øvrige parters territorier nyte godt av total beskyttelse og sikkerhet og til enhver tid gis rimelig og rettferdig behandling i samsvar med folkeretten.

Artikkel 25

Fremming av investeringer

Partene erkjenner betydningen av å fremme investeringstrømmen og utvekslingen av teknologi dem imellom som et middel til å oppnå økonomisk vekst og utvikling. Samarbeidet på dette området skal omfatte

- a) egnede ordninger som kartlegger investeringsmuligheter, og kanaler som sprer opplysninger om bestemmelser som regulerer investeringer,
- b) formidling av opplysninger om partenes tiltak for å fremme investeringer i utlandet (teknisk bistand, økonomisk støtte, forsikring av investeringer osv.),

Om samtykke til ratifikasjon av en frihandelsavtale mellom statene i Det europeiske frihandelsforbund og Republikken Tunisia og en tilknyttet landbruksprotokoll mellom Kongeriket Norge og Republikken Tunisia, begge av 17. desember 2004

- (c) the creation of a legal environment conducive to increased investment flows, including through the conclusion of international agreements; and
 - (d) the planning and implementation of development projects, including for the participation of foreign investors.
- c) utvikling av en rettslig ramme som bidrar til økte investeringsstrømmer, også gjennom inngåelse av internasjonale avtaler, og
 - d) planlegging og gjennomføring av utviklingsprosjekter, også med deltakelse av utenlandske investorer.

Chapter V

Services

Article 26

Trade in Services

1. The Parties shall aim at achieving gradual liberalisation and the opening of their markets for trade in services in accordance with the provisions of the General Agreement on Trade in Services (hereinafter referred to as «GATS»), taking into account ongoing work under the auspices of the WTO. To this end, the Parties shall jointly review developments in services sectors and consider the adoption of liberalisation measures, with due regard to Article V GATS.

2. If a Party grants to a non-Party, after the entry into force of this Agreement, additional benefits with regard to the access to its services markets, it shall be prepared to enter into consultations in the Joint Committee with a view to addressing this matter in light of the objective set out in paragraph 1.

Chapter VI

Current payments and capital movements

Article 27

Payments for current transactions

Subject to the provisions of Article 29, the Parties undertake to allow all current payments for current transactions to be made in a freely convertible currency.

Article 28

Capital movements

With regard to transactions on the capital account of balance of payments, the EFTA States and Tunisia shall ensure, from the entry into force of this Agreement, that capital relating to direct investments in Tunisia in companies formed in accordance with current laws can move freely and that the yield from such investments and any profit stemming therefrom can be liquidated and repatriated.

Kapittel V

Tjenester

Artikkel 26

Handel med tjenester

1. Partene skal ta sikte på å oppnå en gradvis liberalisering og åpning av sine markeder for handel med tjenester i samsvar med bestemmelsene i Generallavtalen om handel med tjenester (heretter kalt «GATS»), og slik at det tas hensyn til det arbeid som pågår i regi av WTO. For dette formål skal partene i fellesskap gjennomgå utviklingen i tjenestektorene og vurdere å innføre liberaliseringstiltak, idet det skal tas behørig hensyn til artikkel V i GATS.

2. Dersom en part, etter at denne avtale er trådt i kraft, innrømmer en ikke-part ytterligere fordeler med hensyn til adgang til sine tjenestemarkeder, skal vedkommende part være beredt til å delta i konsultasjoner i Den blandede komité med sikte på å behandle saken i lys av målet som er fastlagt i nr. 1.

Kapittel VI

Løpende betalinger og kapitalbevegelser

Artikkel 27

Betalinger for løpende transaksjoner

Med forbehold for bestemmelsene i artikkel 29 forplikter partene seg til å tillate at alle løpende betalinger for løpende transaksjoner foretas i en fritt konvertibel valuta.

Artikkel 28

Kapitalbevegelser

Med hensyn til transaksjoner på kapitalkontoen i betalingsbalansen skal EFTA-statene og Tunisia fra denne avtales ikrafttredelse sørge for fri bevegelighet for kapital knyttet til direkte investeringer i Tunisia i foretak som er etablert i samsvar med gjeldende lovgivning, og for at avkastning av slike investeringer og eventuell fortjeneste som stammer disse, kan frigis og hjemføres.

Om samtykke til ratifikasjon av en frihandelsavtale mellom statene i Det europeiske frihandelsforbund og Republikken Tunisia og en tilknyttet landbruksprotokoll mellom Kongeriket Norge og Republikken Tunisia, begge av 17. desember 2004

Article 29

Balance of payments difficulties

Where one or more EFTA States or Tunisia is in serious balance of payments difficulties, or under threat thereof, the EFTA States or Tunisia, as the case may be, may, in accordance with the conditions established under the GATT 1994 and Articles VIII and XIV of the Articles of Agreement of the International Monetary Fund, adopt restrictions on current transactions which shall be of limited duration and may not go beyond what is strictly necessary to remedy the balance of payments situation. The EFTA States or Tunisia, as the case may be, shall inform the other Parties forthwith and shall submit to them as soon as possible a timetable for the elimination of the measures concerned.

Chapter VII

Government procurement

Article 30

Government procurement

1. The Parties shall set as their objective a reciprocal and gradual liberalisation of public procurement markets.
2. If a Party grants to a non-Party access to its procurement markets, it shall be prepared to enter into consultations in the Joint Committee with a view to addressing this matter in light of the objective set out in paragraph 1.

Chapter VIII

Economic co-operation and technical assistance

Article 31

Objectives and Scope

1. The EFTA States declare their readiness to engage in economic co-operation and provide technical assistance to Tunisia, in accordance with their national policy objectives, in order to:
 - (a) facilitate the implementation of the overall objectives of this Agreement, in particular to enhance trading and investment opportunities arising from this Agreement;
 - (b) support Tunisia's own efforts to achieve sustainable economic and social development.
2. Co-operation and assistance shall focus on sectors suffering from internal difficulties or affected by the process of liberalisation of the Tunisian economy as well as sectors likely to bring the economies of the EFTA States and Tunisia closer to-

Artikkel 29

Vanskeligheter med betalingsbalansen

Dersom en eller flere EFTA-stater eller Tunisia har, eller står i fare for å få, alvorlige vanskeligheter med betalingsbalansen, kan EFTA-statene eller Tunisia, alt etter hvilken stat det gjelder, for løpende transaksjoner og i samsvar med vilkårene fastsatt i GATT 1994 og artikkel VIII og XIV i avtalen om Det internasjonale valutafond vedta restriksjoner som skal være av begrenset varighet og ikke mer omfattende enn hva som er strengt nødvendig for å avhjelpe situasjonen med hensyn til betalingsbalansen. EFTA-statene eller Tunisia, alt etter hvilken stat det gjelder, skal omgående underrette de øvrige parter og så snart som mulig forelegge dem en tidsplan for avvikling av de aktuelle tiltakene.

Kapittel VII

Offentlige anskaffelser

Artikkel 30

Offentlige anskaffelser

1. Partene skal ha som mål å foreta en gjensidig og gradvis liberalisering av markedet for offentlige anskaffelser.
2. Dersom en part innrømmer en ikke-part adgang til sitt marked for offentlige anskaffelser, skal vedkommende part være beredt til å delta i konsultasjoner i Den blandede komité med sikte på å behandle saken i lys av målet som er fastlagt i nr. 1.

Kapittel VIII

Økonomisk samarbeid og teknisk bistand

Artikkel 31

Formål og virkeområde

1. EFTA-statene erklærer at de er rede til å innlede økonomisk samarbeid og yte teknisk bistand til Tunisia i samsvar med landets nasjonale politiske mål, med sikte på
 - a) å lette gjennomføringen av det overordnede formålet med denne avtale, særlig for å øke handels- og investeringsmulighetene som oppstår som følge av denne avtale,
 - b) å støtte Tunisias egne bestrebelser på å oppnå en bærekraftig økonomisk og sosial utvikling.
2. Samarbeid og bistand skal særlig omfatte sektorer som er rammet av interne vanskeligheter eller er berørt av liberaliseringsprosessen i Tunisias økonomi, samt sektorer som trolig vil kunne bringe økonomiene i EFTA-statene og Tunisia tettere sam-

Om samtykke til ratifikasjon av en frihandelsavtale mellom statene i Det europeiske frihandelsforbund og Republikken Tunisia og en tilknyttet landbruksprotokoll mellom Kongeriket Norge og Republikken Tunisia, begge av 17. desember 2004

gether, particularly those generating growth and employment.

Article 32

Methods and means

1. Co-operation and assistance shall be carried out, bilaterally or through EFTA programmes or a combination of the two.
2. Parties shall co-operate with the objective of identifying and employing the most effective methods and means for the implementation of this Chapter. To this end they may coordinate efforts with relevant international organisations.
3. Conservation of the environment shall be taken into account in the implementation of assistance in the various sectors to which it is relevant.
4. Means of co-operation and assistance may include:
 - (a) exchange of information, transfer of technology and training;
 - (b) implementation of joint actions such as seminars and workshops;
 - (c) technical and administrative assistance;
 - (d) financial co-operation, such as preferential loans and development funds.

Article 33

Fields of co-operation

Co-operation and assistance may cover any fields jointly identified by the Parties that may serve to enhance Tunisia's capacities to benefit from increased international trade and investment, including in particular:

- (a) trade promotion, trade facilitation, and promotion of market opportunities;
- (b) customs and origin matters, including vocational training in the customs field;
- (c) modernisation of economic sectors, such as fish and aquaculture, manufacturing, food industry, financial services, tourism;
- (d) technical regulations and sanitary and phytosanitary measures, including standardisation and certification; and
- (e) regulatory assistance and implementation of laws in areas such as intellectual property and public procurement.

men, særlig sektorer som skaper vekst og sysselsetting.

Artikkel 32

Metoder og virkemidler

1. Samarbeid og bistand kan gjennomføres bilateralt eller gjennom EFTA-programmer eller ved en kombinasjon av disse.
2. Partene skal samarbeide med sikte på å kartlegge og benytte de mest effektive metodene og virkemidlene for å gjennomføre dette kapittel. For dette formål kan de samordne sine bestrebelsler med relevante internasjonale organisasjoner.
3. Ved yting av bistand skal det i de ulike sektorer der dette er relevant, tas hensyn til bevaring av miljøet.
4. Ved samarbeid og bistand kan virkemidlene omfatte
 - a) utveksling av opplysninger, overføring av teknologi og opplæring,
 - b) gjennomføring av felles tiltak som seminarer og arbeidsgrupper,
 - c) teknisk og administrativ bistand,
 - d) finansielt samarbeid som preferanselån og midler til utvikling.

Artikkel 33

Samarbeidsområder

Samarbeid og bistand kan omfatte alle områder som partene har kartlagt i fellesskap, og som vil kunne tjene til å styrke Tunisias evne til å dra nytte av økt internasjonal handel og økte internasjonale investeringer, herunder særlig:

- a) fremming av handel, tilrettelegging for handel og fremming av markedsmuligheter,
- b) toll- og opprinnesspørsmål, herunder yrkesrettet opplæring på området toll,
- c) modernisering av næringer som fiske og akvakultur, produksjonsvirksomhet, næringsmiddelindustri, finansielle tjenester og reiseliv,
- d) tekniske forskrifter og veterinære og plantesanitære tiltak, herunder standardisering og sertifisering, og
- e) bistand av lovgivningsmessig art samt gjennomføring av lovgivning på områder som immaterielle rettigheter og offentlige anskaffelser.

Om samtykke til ratifikasjon av en frihandelsavtale mellom statene i Det europeiske frihandelsforbund og Republikken Tunisia og en tilknyttet landbruksprotokoll mellom Kongeriket Norge og Republikken Tunisia, begge av 17. desember 2004

Chapter IX

Institutional and procedural provisions

Article 34

The Joint Committee

1. The implementation of this Agreement shall be supervised and administered by a Joint Committee. Each Party shall be represented in the Joint Committee.
2. For the purpose of the proper implementation of this Agreement, the Parties shall exchange information and, at the request of any Party, hold consultations within the Joint Committee. The Joint Committee shall keep under review the possibility of further removal of the obstacles to trade between the EFTA States and Tunisia.
3. The Joint Committee may take decisions in the cases provided for in this Agreement. On other matters the Joint Committee may make recommendations.

Article 35

Procedures of the Joint Committee

1. For the proper implementation of this Agreement the Joint Committee shall, upon request of any Party, meet whenever necessary but normally every two years.
2. The Joint Committee shall act by common agreement.
3. If a representative in the Joint Committee of a Party has accepted a decision subject to the fulfilment of constitutional requirements, the decision shall enter into force, if no later date is contained therein, on the date at which the lifting of the reservation is notified.
4. For the purpose of this Agreement the Joint Committee shall adopt its rules of procedure which shall, inter alia, contain provisions for convening meetings and for the designation of the Chairman and his/her term of office.
5. The Joint Committee may decide to set up such sub-committees and working parties, as it considers necessary to assist it in accomplishing its tasks.

Article 36

Fulfilment of obligations and consultations

1. The Parties shall take all necessary measures to ensure the fulfilment of their obligations under this Agreement. Should any divergency with respect to the interpretation and application of this Agreement arise, the Parties shall make every attempt

Kapittel IX

Bestemmelser om institusjoner og prosedyrer

Artikkel 34

Den blandede komité

1. Gjennomføringen av denne avtale skal overvåkes og forvaltes av en blandet komité. Hver part skal være representert i Den blandede komité.
2. For at denne avtale skal kunne gjennomføres på behørig vis, skal partene utveksle opplysninger og, etter anmodning fra en av partene, holde konsultasjoner i Den blandede komité. Den blandede komité skal løpende vurdere mulighetene for ytterligere avskaffelse av hindringer for handelen mellom EFTA-statene og Tunisia.
3. Den blandede komité kan treffe beslutninger i saker som fastsatt i denne avtale. I andre saker kan Den blandede komité gi anbefalinger.

Artikkel 35

Den blandede komités forretningsorden

1. For at denne avtale skal kunne gjennomføres på behørig vis, skal Den blandede komité, etter anmodning fra en av partene, møtes når det måtte være behov for det, vanligvis hvert annet år.
2. Den blandede komité skal opptre på grunnlag av alminnelig enighet.
3. Dersom en parts representant i Den blandede komité har godtatt en beslutning med forbehold om oppfyllelse av konstitusjonelle krav, skal beslutningen, dersom det ikke er fastsatt en senere dato i den, tre i kraft den dagen det blir gitt underretning om at forbeholdet er opphevet.
4. For denne avtales formål fastsetter Den blandede komité sin egen forretningsorden, som blant annet skal inneholde bestemmelser om innkalling til møter og utpeking av leder, samt hans eller hennes tjenestetid.
5. Den blandede komité kan beslutte å opprette de underkomiteer og arbeidsgrupper den mener er nødvendig for å bistå komiteen ved utførelsen av dens oppgaver.

Artikkel 36

Oppfyllelse av forpliktelser og konsultasjoner

1. Partene skal iverksette alle nødvendige tiltak for å sikre at deres forpliktelser i henhold til denne avtale blir oppfylt. Dersom det skulle oppstå en uoverensstemmelse med hensyn til fortolkningen eller

Om samtykke til ratifikasjon av en frihandelsavtale mellom statene i Det europeiske frihandelsforbund og Republikken Tunisia og en tilknyttet landbruksprotokoll mellom Kongeriket Norge og Republikken Tunisia, begge av 17. desember 2004

through co-operation and consultations to arrive at a mutually satisfactory resolution.

2. Any Party may request in writing consultations with any other Party regarding any actual or proposed measure or any other matter that it considers might affect the operation of this Agreement. The Party requesting consultations shall at the same time notify the other Parties in writing thereof and supply all relevant information.

3. The consultations shall take place in the Joint Committee if any of the Parties so request within 30 days from the receipt of the notification referred to in paragraph 2, with a view to finding a commonly acceptable solution.

Article 37

Provisional measures

If an EFTA State considers that Tunisia has, or if Tunisia considers that an EFTA State has failed to fulfil an obligation under this Agreement and the Joint Committee has failed to arrive at a commonly acceptable solution within 3 months, the Party concerned may take such provisional rebalancing measures as are appropriate and strictly necessary to remedy the imbalance. Priority shall be given to such measures as will least disturb the functioning of the Agreement. The measures taken shall be notified immediately to the Parties and to the Joint Committee, which shall hold regular consultations with a view to their abolition. The measures shall be abolished when conditions no longer justify their maintenance, or, if the dispute is submitted to arbitration, when an arbitral award has been rendered and complied with.

Article 38

Arbitration

1. Disputes between the Parties, relating to the interpretation of rights and obligations under this Agreement, which have not been settled through direct consultations or in the Joint Committee within 90 days from the date of the receipt of the request for consultations, may be referred to arbitration by any Party to the dispute by means of a written notification addressed to the other Party to the dispute. A copy of this notification shall be communicated to all Parties. Where more than one Party requests the submission to an arbitral tribunal of a dispute with the same Party relating to the same

anvendelsen av denne avtale, skal partene gjennom samarbeid og konsultasjoner gjøre alt for å komme fram til en gjensidig tilfredsstillende løsning.

2. Enhver part kan skriftlig anmode om konsultasjoner med enhver annen part med hensyn til ethvert eksisterende eller foreslått tiltak eller enhver annen sak som den anser kan påvirke den måten denne avtale virker på. En part som anmoder om konsultasjoner, skal samtidig gi de øvrige parter skriftlig underretning om dette og fremskaffe alle relevante opplysninger.

3. Konsultasjoner skal finne sted i Den blandede komité, dersom en av partene anmoder om det, innen 30 dager etter at underretningen nevnt i nr. 2 er mottatt, med sikte på å finne en løsning som alle kan godta.

Artikkel 37

Midlertidige tiltak

Dersom en EFTA-stat mener at Tunisia har unnlatt å oppfylle en forpliktelse i henhold til denne avtale, eller Tunisia mener at en EFTA-stat har gjort det samme, og Den blandede komité innen tre måneder ikke har klart å finne en løsning som alle kan godta, kan den berørte part iverksette midlertidige kompensierende tiltak som den finner hensiktsmessige og absolutt nødvendige for å avhjelpe ubalansen. Ved valg av tiltak skal man prioritere tiltak som vil gripe minst mulig forstyrrende inn i den måten denne avtale virker på. Det skal omgående gis underretning om de iverksatte tiltak til de øvrige parter og Den blandede komité, som skal holde regelmessige konsultasjoner med sikte på å få tiltakene opphevet. Tiltakene skal oppheves når det ikke lenger er grunnlag for å opprettholde dem eller, dersom tvisten henvises til voldgift, når en kjennelse foreligger og er blitt tatt til følge.

Artikkel 38

Voldgift

1. Dersom en tvist mellom partene om fortolkningen av rettigheter og forpliktelser etter denne avtale ikke er løst gjennom direkte konsultasjoner eller i Den blandede komité innen 90 dager etter at en anmodning om konsultasjoner er mottatt, kan tvisten henvises til voldgift av en hvilken som helst part i tvisten ved skriftlig underretning til den annen part i tvisten. En kopi av underretningen skal sendes til alle parter. Dersom flere enn én part anmoder om at en tvist med samme part med hensyn til det samme spørsmålet bringes inn for et voldgiftspanel, skal det, hver gang det er praktisk mulig,

Om samtykke til ratifikasjon av en frihandelsavtale mellom statene i Det europeiske frihandelsforbund og Republikken Tunisia og en tilknyttet landbruksprotokoll mellom Kongeriket Norge og Republikken Tunisia, begge av 17. desember 2004

question a single arbitral tribunal should be established to consider such disputes whenever feasible.
2. The constitution and functioning of the arbitral tribunal shall be governed by Annex VI. The award of the arbitral tribunal shall be final and binding upon the Parties to the dispute.

Chapter X

Final provisions

Article 39

Evolutionary clause

1. The Parties undertake to review the present Agreement in light of further developments in international economic relations, i.a. in the framework of the WTO, and to examine in this context and in the light of any relevant factor, the possibility of further developing and deepening the co-operation under this Agreement and to extend it to areas not covered therein. The Parties may instruct the Joint Committee to examine this possibility and, where appropriate, to make recommendations to them, particularly with a view to opening up negotiations.
2. Agreements resulting from the procedure referred to in paragraph 1 will be subject to ratification or approval by the Parties in accordance with their own procedures.

Article 40

Annexes and Protocols

The Annexes and the Protocols to this Agreement are an integral part of it. The Joint Committee may decide to amend the Annexes and Protocols.

Article 41

Amendments

1. Amendments to this Agreement shall, after approval by the Joint Committee, be submitted to the Parties for ratification, acceptance or approval.
2. Unless otherwise agreed by the Parties, amendments shall enter into force on the first day of the third month following the deposit of the last instrument of ratification, acceptance or approval.
3. The text of the amendments as well as the instruments of acceptance shall be deposited with the Depository.

opprettet ett enkelt voldgiftspanel for å behandle slike tvister.

2. Opprettelsen av voldgiftspanelet og måten det skal virke på, skal være underlagt vedlegg VI. Voldgiftspanelet's kjennelse skal være endelig og bindende for partene i tvisten.

Kapittel X

Sluttbestemmelser

Artikkel 39

Utviklingsklausul

1. Partene forplikter seg til å gjennomgå denne avtale på nytt i lys av den videre utvikling i internasjonale økonomiske relasjoner, blant annet innenfor rammen av WTO, og til i denne sammenheng og i lys av alle relevante faktorer å undersøke muligheten for ytterligere å utvikle og styrke samarbeidet innen rammen av denne avtale og til å utvide det til å omfatte områder som ikke omfattes av avtalen. Partene kan pålegge Den blandede komité å undersøke mulighetene for dette og, dersom det er aktuelt, å gi anbefalinger til dem, særlig med sikte på å innlede forhandlinger.
2. Avtaler som er et resultat av fremgangsmåten omhandlet i nr. 1, skal ratifiseres eller godkjennes av partene i samsvar med deres egne prosedyrer.

Artikkel 40

Vedlegg og protokoller

Vedleggene og protokollene til denne avtale er en integrerende del av denne avtale. Den blandede komité kan beslutte å endre vedleggene og protokollene.

Artikkel 41

Endringer

1. Endringer i denne avtale skal, etter at de er blitt godkjent av Den blandede komité, forelegges partene for ratifikasjon, godtakelse eller godkjenning.
2. Med mindre partene er blitt enige om noe annet, skal endringer tre i kraft den første dag i den tredje måned etter at det siste ratifikasjons-, godtakelses- eller godkjenningsdokumentet er deponert.
3. Teksten til endringene samt godtakelsesdokumentene skal deponeres hos depositaren.

Om samtykke til ratifikasjon av en frihandelsavtale mellom statene i Det europeiske frihandelsforbund og Republikken Tunisia og en tilknyttet landbruksprotokoll mellom Kongeriket Norge og Republikken Tunisia, begge av 17. desember 2004

Article 42

Relation to other international agreements

1. This Agreement shall not preclude the maintenance or establishment of customs unions, free trade areas and arrangements for frontier trade insofar as they do not have the effect of altering the trade arrangements provided for in this Agreement.
2. The Parties confirm their rights and obligations under the WTO and the other agreements negotiated thereunder to which they are party, and under any other international agreement to which they are a party.
3. When a Party enters into a customs union or free trade agreement with a third party it shall, upon request by any other Party, be prepared to enter into consultations with the requesting Party.

Article 43

Accession

1. Any new Member of the European Free Trade Association, may accede to this Agreement, provided that the Joint Committee decides to approve its accession, on terms and conditions to be negotiated between the acceding State and the Parties concerned. The instrument of accession shall be deposited with the Depositary.
2. In relation to an acceding State, this Agreement shall enter into force on the first day of the third month following the deposit of its instrument of accession, or the approval of the terms of accession by the existing Parties, whichever is later.

Article 44

Withdrawal and expiration

1. Each Party may withdraw from this Agreement by means of a written notification to the Depositary. The withdrawal shall take effect six months after the date on which the notification is received by the Depositary.
2. Any EFTA State which withdraws from the Convention establishing the European Free Trade Association shall *ipso facto* on the same day as the withdrawal takes effect cease to be a Party to this Agreement.

Article 45

Entry into force

1. This Agreement is subject to ratification, acceptance or approval. The instruments of ratification,

Artikkel 42

Forholdet til andre internasjonale avtaler

1. Denne avtale skal ikke være til hinder for opprettholdelse eller opprettelse av tollunioner, frihandelsområder eller ordninger for grensehandel for så vidt som de ikke virker slik at de endrer ordningene for handel omhandlet i denne avtale.
2. Partene bekrefter sine rettigheter og forpliktelser etter WTO-avtalen og de øvrige avtaler som er fremforhandlet i henhold til den, og som de er part i, samt etter andre internasjonale avtaler som de er part i.
3. Dersom en part går inn i en tollunion eller inngår en frihandelsavtale med en tredjepart, skal den etter anmodning fra en annen part være beredt til å innlede konsultasjoner med den anmodende part.

Artikkel 43

Tiltredelse

1. Ethvert nytt medlem av Det europeiske frihandelsforbund kan tiltre denne avtale, forutsatt at Den blandede komité beslutter å godkjenne tiltredelsen, på vilkår og betingelser som skal fremforhandles mellom den tiltredende stat og de berørte parter. Tiltredelsesdokumentet skal deponeres hos depositaren.
2. For en tiltredende stat skal denne avtale tre i kraft den første dag i den tredje måned etter at staten har deponert sitt tiltredelsesdokument, eller etter at de eksisterende parter har godkjent tiltredelsesvilkårene, avhengig av hva som inntreffer sist.

Artikkel 44

Oppsigelse og opphør

1. Enhver part kan si opp denne avtale ved skriftlig underretning til depositaren. Oppsigelsen skal tre i kraft seks måneder etter at depositaren mottok underretningen.
2. En EFTA-stat som trer ut av konvensjonen om opprettelse av Det europeiske frihandelsforbund, skal *ipso facto* opphøre å være part i denne avtale samme dag som uttredelsen trer i kraft.

Artikkel 45

Ikrafttredelse

1. Denne avtale skal ratifiseres, godtas eller godkjennes. Ratifikasjons-, godtakelses- eller godkjen-

Om samtykke til ratifikasjon av en frihandelsavtale mellom statene i Det europeiske frihandelsforbund og Republikken Tunisia og en tilknyttet landbruksprotokoll mellom Kongeriket Norge og Republikken Tunisia, begge av 17. desember 2004

acceptance or approval shall be deposited with the Depositary.

2. This Agreement shall enter into force on 1 June 2005 in relation to those Signatory States which by then have deposited their instruments of ratification or acceptance with the Depositary, provided that Tunisia is among the States that have deposited their instruments of ratification or acceptance.

3. In case this Agreement does not enter into force on 1 June 2005 it shall enter into force on the first day of the second month following the latter date on which Tunisia and at least one EFTA State have deposited their instruments of ratification.

4. In relation to an EFTA State depositing its instrument of ratification, after this Agreement has entered into force, the Agreement shall enter into force on the first day of the second month following the deposit of its instrument.

5. If its constitutional requirements permit, any EFTA State may apply this Agreement provisionally. Provisional application of this Agreement under this paragraph shall be notified to the Depositary.

Article 46

Depositary

The Government of Norway shall act as Depositary. IN WITNESS WHEREOF the undersigned, being duly authorised hereto, have signed this Agreement.

Done at Geneva, this 17th day of December 2004, in two original copies, each in the English and the French languages, both texts being equally authentic. In case of conflict the English version shall prevail. One original for each language shall be deposited with the Government of Norway.

For the Republic of Iceland For the Republic of Tunisia

For the Principality of Liechtenstein

For the Kingdom of Norway

For the Swiss Confederation

ningsdokumentene skal deponeres hos depositaren.

2. Denne avtale trer i kraft 1. juni 2005 for de signatarstater som da har deponert sine ratifikasjons- eller godtakelsesdokumenter hos depositaren, forutsatt at Tunisia er blant de stater som har deponert sine ratifikasjons- eller godtakelsesdokumenter.

3. I tilfelle denne avtale ikke trer i kraft 1. juni 2005, skal den tre i kraft den første dag i den annen måned etter den dagen da den siste av Tunisia og minst én EFTA-stat har deponert sine ratifikasjonsdokumenter.

4. I forhold til en EFTA-stat som deponerer sitt ratifikasjonsdokument etter at denne avtale er trådt i kraft, skal denne avtale tre i kraft den første dag i den annen måned etter at staten har deponert sitt dokument.

5. Enhver EFTA-stat kan gi denne avtale midlertidig anvendelse dersom statens konstitusjonelle krav tillater det. Depositaren skal underrettes om midlertidig anvendelse av denne avtale etter dette nummer.

Artikkel 46

Depositar

Den norske regjering skal være depositar. SOM BEKREFTELSE PÅ DETTE har de undertegnede, som er gitt behørig fullmakt til det, undertegnet denne avtale.

Utfærdiget i Genève 17. desember 2004 i to originaleksemplarer, hvert på engelsk og fransk, med samme gyldighet for begge tekster. Ved uenighet skal den engelske versjonen gå foran. En original for hvert språk skal deponeres hos Norges regjering.

For Republikken Island For Republikken Tunisia

For Fyrstedømmet Liechtenstein

For Kongeriket Norge

For Det sveitsiske edsforbund

Om samtykke til ratifikasjon av en frihandelsavtale mellom statene i Det europeiske frihandelsforbund og Republikken Tunisia og en tilknyttet landbruksprotokoll mellom Kongeriket Norge og Republikken Tunisia, begge av 17. desember 2004

Annex I

Referred to in article 3 Territorial application

When ratifying this Agreement, the Kingdom of Norway shall have the right to exempt the territory of Svalbard from the application of this Agreement with the exception of trade in goods.

Annex V

Referred to in article 23 Protection of intellectual property

Article 1

Intellectual property

«Intellectual property» comprises in particular copyright, including computer programmes and compilations of data, as well as neighbouring rights, trademarks for goods and services, geographical indications, including appellations of origin, for goods and services, industrial designs, patents, plant varieties, topographies of integrated circuits, as well as undisclosed information.

Article 2

International conventions

1. The Parties to this Agreement reaffirm their commitment to comply with the obligations set out in the following multilateral agreements:

- WTO Agreement of 15 April 1994 on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights (TRIPS Agreement);
- Paris Convention of 20 March 1883 for the Protection of Industrial Property (Stockholm Act, 1967);
- Berne Convention of 9 September 1886 for the Protection of Literary and Artistic Works (Paris Act, 1971).

2. The Parties to this Agreement which are not Parties to one or more of the agreements listed below shall undertake to obtain their adherence to the following multilateral agreements before five years after the entry into force of this Agreement:

- International Convention of 26 October 1961 for the Protection of Performers, Producers of Phonograms and Broadcasting Organisations (Rome Convention);
- International Convention for the Protection of New Varieties of Plants 1978 («1978 UPOV Convention»), or the International Convention for the Protection of New Varieties of Plants 1991 («1991 UPOV Convention»);
- Geneva Act (1999) of the Hague Agreement Concerning the International Registration of Industrial Designs;

Vedlegg I

Omhandlet i artikkel 3 Territoriell anvendelse

Kongeriket Norge skal, når det ratifiserer denne avtale, ha rett til å unnta Svalbards territorium fra anvendelsen av denne avtale, med unntak av handel med varer.

Vedlegg V

Omhandlet i artikkel 23 Beskyttelse av immaterielle rettigheter

Artikkel 1

Immaterielle rettigheter

«Immaterielle rettigheter» omfatter særlig opphavsrett, herunder dataprogrammer og innsamling og ordning av data, samt beslektede rettigheter, varemærker for varer og tjenester, geografiske betegnelser, herunder opprinnelsesbetegnelser, for varer og tjenester, industrielle mønstre, patenter, plantesorter, kretsmønstre for integrerte kretser samt informasjon som ikke er offentliggjort.

Artikkel 2

Internasjonale konvensjoner

1. Partene i denne avtale bekrefter sin uttalte vilje til å oppfylle sine forpliktelser etter følgende multilaterale avtaler:

- WTO-avtalen av 15. april 1994 om handelsrelaterte sider ved immaterielle rettigheter (TRIPS-avtalen),
- Paris-konvensjonen av 20. mars 1883 om beskyttelse av den industrielle eiendomsrett (Stockholm-dokumentet, 1967),
- Bern-konvensjonen av 9. september 1886 om vern av litterære og kunstneriske verk (Paris-dokumentet, 1971).

2. Avtaleparter som ikke er part i en eller flere av avtalene angitt nedenfor, skal forplikte seg til å oppnå tilslutning til følgende multilaterale avtaler innen fem år etter at denne avtale er trådt i kraft:

- Internasjonal konvensjon av 26. oktober 1961 om vern for utøvende kunstnere, fonogramprodusenter og kringkastingsinstitusjoner (Roma-konvensjonen),
- Internasjonal konvensjon om vern av nye plantesorter 1978 («UPOV-konvensjonen av 1978») eller Internasjonal konvensjon om vern av nye plantesorter 1991 («UPOV-konvensjonen av 1991»),
- Genève-dokumentet (1999) til Haag-avtalen om internasjonal registrering av industridesign,

Om samtykke til ratifikasjon av en frihandelsavtale mellom statene i Det europeiske frihandelsforbund og Republikken Tunisia og en tilknyttet landbruksprotokoll mellom Kongeriket Norge og Republikken Tunisia, begge av 17. desember 2004

- WIPO Copyright Treaty (Geneva 1996);
- WIPO Performances and Phonogram Treaty (Geneva 1996);
- Budapest Treaty of 28 April 1977 on the International Recognition of the Deposit of Micro-organisms for the Purposes of Patent Procedure.

3. Tunisia will do its utmost to accede to the international conventions concerning intellectual property rights to which the EFTA States are party.

4. The Parties to this Agreement agree to promptly hold expert consultations, upon request of any Party, on activities relating to the identified or to future international conventions on harmonisation, administration and enforcement of intellectual property rights and on activities in international organisations, such as the WTO and the World Intellectual Property Organization (WIPO).

Article 3

Patents

The Parties to this Agreement shall ensure in their national laws at least the following:

- (a) adequate and effective patent protection for inventions in all fields of technology. For Liechtenstein and Switzerland this means protection on a level corresponding to the one in the European Patent Convention of 5 October 1973, as implemented in national law. For Iceland and Norway this means protection on a level corresponding to the one in the Agreement on the European Economic Area of 2 May 1992, as implemented in national law. For Tunisia this means protection on a level corresponding to the one in Article 27.1 of the TRIPS Agreement, as implemented in national law. In addition to what is provided for in Article 27.2 of the TRIPS Agreement, Tunisia may exclude from patentability:
- any invention of a method for treatment of the human or animal body by surgery or therapy or for diagnosis practised on the human or animal body;
 - plant and animal varieties other than micro-organisms, and essentially biological processes for the production of plants or animals other than non-biological and microbiological processes;
- (b) compulsory licensing of patents shall only be granted under the conditions of Article 31 of the TRIPS Agreement.

- WIPO-traktaten om opphavsrett (Genève 1996),
- WIPO-traktaten om kunstneriske framføringer og fonogrammer (Genève 1996),
- Budapest-konvensjonen av 28. april 1977 om internasjonal anerkjennelse av deponeringer av mikroorganismer i forbindelse med behandling av patentsaker.

3. Tunisia skal gjøre sitt ytterste for å tiltre internasjonale konvensjoner om immaterielle rettigheter som EFTA-statene er part i.

4. Partene i denne avtale er enige om at dersom en part ber om det, skal det umiddelbart holdes konsultasjoner på ekspertnivå om aktiviteter i tilknytning til de nevnte, eller fremtidige, internasjonale konvensjoner om harmonisering, forvaltning og håndheving av immaterielle rettigheter, og om aktiviteter i internasjonale organisasjoner, som WTO og Verdensorganisasjonen for immaterialrett (WIPO).

Artikkel 3

Patenter

Partene i denne avtale skal i sin nasjonale lovgivning minst sikre følgende:

- a) tilstrekkelig og effektiv patentbeskyttelse for oppfinnelser på alle teknologiske områder. For Liechtenstein og Sveits betyr dette et beskyttelsesnivå som tilsvarer nivået i Den europeiske patentkonvensjon av 5. oktober 1973, slik det er gjennomført i deres nasjonale lovgivning. For Island og Norge betyr dette et beskyttelsesnivå som tilsvarer nivået i Avtale om Det europeiske økonomiske samarbeidsområde av 2. mai 1992, slik det er gjennomført i deres nasjonale lovgivning. For Tunisia betyr dette et beskyttelsesnivå som tilsvarer nivået i TRIPS-avtalens artikkel 27 nr. 1, slik det er gjennomført i deres nasjonale lovgivning. I tillegg til det som er fastsatt i TRIPS-avtalens artikkel 27 nr. 2, kan Tunisia utelukke fra patenterbarhet
- enhver oppfinnelse av kirurgiske eller terapeutiske metoder for behandling av mennesker eller dyr eller av diagnostiske metoder anvendt på mennesker eller dyr,
 - planter og dyr, bortsett fra mikroorganismer, samt hovedsakelig biologiske prosesser for produksjon av planter og dyr, bortsett fra ikke-biologiske og mikrobiologiske prosesser,
- b) tvangslisenser for patenter skal bare gis på vilkår som fastsatt i TRIPS-avtalens artikkel 31.

Om samtykke til ratifikasjon av en frihandelsavtale mellom statene i Det europeiske frihandelsforbund og Republikken Tunisia og en tilknyttet landbruksprotokoll mellom Kongeriket Norge og Republikken Tunisia, begge av 17. desember 2004

Article 4

Undisclosed information

The Parties to this Agreement shall protect undisclosed information in accordance with Article 39 of the TRIPS Agreement. Parties shall prevent applicants for marketing approval for pharmaceuticals and agricultural chemical products from relying on or referring to undisclosed test or other data submitted by prior applicants to the competent approval authorities for a period, from the date of approval, of at least five years, except where approval is sought for original products, or unless the first applicant is adequately compensated. Nothing in the present Article shall be interpreted as preventing Parties from disclosing data, as far as necessary, to protect public health against harmful effects of the products. The period of protection shall not exceed the period applying to the identical product in the country of origin or in the exporting country.

Article 5

Designs

The Parties to this Agreement shall ensure in their national laws adequate and effective protection of industrial designs by providing in particular a period of protection of five years from the date of application with a possibility of renewal for at least two consecutive periods of five years each. The Parties shall, not later than five years after the entry into force of this Agreement, extend the possibility of renewal to four consecutive periods of five years each. The Parties may provide for a shorter period of protection for designs of component parts used for the purpose of the repair of a product.

Article 6

Geographical indications

The Parties to this Agreement shall ensure in their national laws adequate and effective means to protect geographical indications, including appellations of origin, as provided for by the TRIPS Agreement.

Article 7

Acquisition and maintenance of intellectual property rights

Where the acquisition of an intellectual property right is subject to the right being granted or regis-

Artikkel 4

Informasjon som ikke er offentliggjort

Partene i denne avtale skal beskytte fortrolige opplysninger i samsvar med TRIPS-avtalens artikkel 39. Partene skal hindre at de som søker om markedsføringstillatelse for legemidler og landbrukskjemikalier, baserer seg på eller viser til fortrolige prøvingsdata eller andre data som tidligere søkere har lagt fram for vedkommende godkjenningmyndigheter, for et tidsrom av minst fem år regnet fra den dag godkjenning gis, unntatt i de tilfeller der det søkes om godkjenning av originalprodukter, eller med mindre den første søkeren får tilstrekkelig erstatning. Ingen bestemmelse i denne avtale skal kunne tolkes slik at den hindrer partene i å offentliggjøre data, i den utstrekning det er nødvendig for å verne folks helse mot skadelige virkninger av produktene. Beskyttelsesperioden skal ikke vare lenger enn den perioden som gjelder for det identiske produktet i opprinnelseslandet eller i eksportlandet.

Artikkel 5

Mønstre

Partene i denne avtale skal i sin nasjonale lovgivning sikre tilstrekkelig og effektiv beskyttelse av industrielle mønstre ved særlig å fastsette en beskyttelsesperiode på fem år regnet fra søknadsdatoen, med mulighet for forlengelse i minst to påfølgende perioder på fem år. Partene skal senest fem år etter at denne avtale er trådt i kraft, forlenge muligheten for forlengelse til fire påfølgende perioder på fem år. Partene kan fastsette en kortere beskyttelsesperiode for mønstre til deler som benyttes til reparasjon av et produkt.

Artikkel 6

Geografiske betegnelser

Partene i denne avtale skal i sin nasjonale lovgivning sikre tilstrekkelige og effektive midler til å beskytte geografiske betegnelser, herunder opprinnelsesbetegnelser, som fastsatt i TRIPS-avtalen.

Artikkel 7

Erverv og opprettholdelse av immaterielle rettigheter

Når erverv av en immateriell rettighet er betinget av at rettigheten meddeles eller registreres, skal

Om samtykke til ratifikasjon av en frihandelsavtale mellom statene i Det europeiske frihandelsforbund og Republikken Tunisia og en tilknyttet landbruksprotokoll mellom Kongeriket Norge og Republikken Tunisia, begge av 17. desember 2004

tered, the Parties shall ensure that the procedures for grant or registration are of the same level as that provided in the TRIPS Agreement, in particular Article 62.

Article 8

Enforcement of intellectual property rights

The Parties shall provide for enforcement provisions under their national laws of the same level as that provided in the TRIPS Agreement, in particular Articles 41 to 61.

Annex VI

Referred to in article 38 Constitution and functioning of the arbitral tribunal

1. The arbitral tribunal shall comprise three members.
2. In the written notification pursuant to Article (arbitration) of this Agreement, the Party or Parties referring the dispute to arbitration shall designate one member of the arbitral tribunal.
3. Within 15 days from the receipt of the notification referred to in paragraph 2, the Party or Parties to which it was addressed shall, in turn, designate one member.
4. Within 30 days from the receipt of the notification referred to in paragraph 2, the Parties concerned shall agree on the designation of a third member. The third member shall not be a national nor permanently reside in the territory of the parties to the dispute. The member thus appointed shall be the President of the arbitral tribunal.
5. If all three members have not been designated or appointed within 30 days from the receipt of the notification referred to in paragraph 2, the necessary designations shall be made, at request of any party to the dispute, by the President of the International Court of Justice applying the criteria of paragraphs 3 and 4. If the President is unable to act under this paragraph or is a national of a party to the dispute, the designations shall be effected by the next senior member of the Court who is neither unable to act nor a national of a Party.
6. Unless otherwise agreed between the parties to the dispute, and subject to Article (Arbitration) of the Agreement and this Annex, the Optional Rules for Arbitrating Disputes between Two States of the Permanent Court of Arbitration (PCA), effective 20 October 1992, shall apply.

partene påse at prosedyrene for meddelelse eller registrering er på samme nivå som det som er fastsatt i TRIPS-avtalen, særlig artikkel 62.

Artikkel 8

Håndheving av immaterielle rettigheter

Partene skal i sin nasjonale lovgivning sørge for håndhevingsbestemmelser som er på samme nivå som det som er fastsatt i TRIPS-avtalen, særlig artikkel 41 til 61.

Vedlegg VI

Omhandlet i artikkel 38 Opprettelse av voldgiftspanelet og panelets virkemåte

1. Voldgiftspanelet skal bestå av tre medlemmer.
2. Den part eller de parter som henviser tvisten til voldgift, skal ved skriftlig underretning i samsvar med artikkel (voldgift) i denne avtale utpeke ett medlem av voldgiftspanelet.
3. Innen 15 dager etter at underretningen nevnt i nr. 2 er mottatt, skal den part eller de parter den var rettet til, i sin tur utpeke ett medlem.
4. Innen 30 dager etter at underretningen nevnt i nr. 2 er mottatt, skal de berørte parter bli enige om å utpeke et tredje medlem. Det tredje medlemmet skal ikke være borger av eller ha fast opphold på territoriet til en av partene i tvisten. Medlemmet som oppnevnes på denne måten, skal være voldgiftspaneletets leder.
5. Dersom samtlige tre medlemmer ikke er utpekt eller oppnevnt innen 30 dager etter at underretningen nevnt i nr. 2 er mottatt, skal de nødvendige utpekinger etter anmodning fra en av partene i tvisten foretas av presidenten for Den internasjonale domstol (ICJ – CIJ) ved anvendelse av kriteriene fastsatt i nr. 3 og 4. Dersom presidenten ikke kan påta seg oppdraget omhandlet i dette nummer eller er borger av en av partene i tvisten, skal utpekingerne foretas av det av de øvrige av domstolens medlemmer som har tjenestegjort lengst, og som kan påta seg oppdraget og ikke er borger av en av partene.
6. Med mindre noe annet er avtalt mellom partene i tvisten, og med forbehold for artikkel (voldgift) i avtalen og dette vedlegg, skal Optional Rules for Arbitrating Disputes between Two States of the Permanent Court of Arbitration (PCA), gjeldende fra 20. oktober 1992, få anvendelse.

Om samtykke til ratifikasjon av en frihandelsavtale mellom statene i Det europeiske frihandelsforbund og Republikken Tunisia og en tilknyttet landbruksprotokoll mellom Kongeriket Norge og Republikken Tunisia, begge av 17. desember 2004

7. The arbitral tribunal shall take its decisions by majority vote. Minority opinions shall not be disclosed.

8. The arbitral award shall be rendered within six months of the date at which the President of the arbitral tribunal was appointed. This period can be extended by a maximum of three additional months, if the parties to the dispute so agree.

9. The expenses of the arbitral tribunal, including the remuneration of its members, shall be borne by the parties to the dispute in equal shares. Fees and expenses payable to members of an arbitral tribunal established under this Agreement will be subject to schedules established by the Joint Committee and in force at the time of the establishment of the arbitral tribunal. These schedules normally shall conform to the WTO standards.

7. Voldgiftspanelet skal treffe avgjørelse ved stemmeflertall. Mindretallets synspunkter skal ikke offentliggjøres.

8. Voldgiftskjennelsen skal avsies innen seks måneder etter at voldgiftspanelets leder ble oppnevnt. Denne perioden kan forlenges med høyst tre måneder dersom partene i tvisten gir samtykke til det.

9. Voldgiftspanelets utgifter, herunder vederlag til medlemmene, skal bæres av partene i tvisten med like deler. Utbetaling av honorar til medlemmer av et voldgiftspanel opprettet etter denne avtale og dekning av deres utgifter skal skje i henhold til satser som er fastsatt av Den blandede komité, og som gjaldt på det tidspunkt da voldgiftspanelet ble opprettet. Satsene skal normalt være på samme nivå som WTOs satser.

Om samtykke til ratifikasjon av en frihandelsavtale mellom statene i Det europeiske frihandelsforbund og Republikken Tunisia og en tilknyttet landbruksprotokoll mellom Kongeriket Norge og Republikken Tunisia, begge av 17. desember 2004

Vedlegg 2

Agricultural Protocol between the Kingdom of Norway and the Republic of Tunisia

17 December 2004

Sir,

I have the honour to confirm on behalf of the Government of Norway, that as a result of the negotiations which have taken place in the framework of the Free Trade Agreement between the EFTA States and the Republic of Tunisia (hereinafter called Tunisia), signed on 17 December 2004 in Geneva, and in accordance with Article 4 of that Agreement, the following Protocol concerning trade in basic agricultural products is concluded:

Norway shall grant tariff concessions to agricultural products originating in Tunisia as specified in Annex 1 to this Protocol.

The rules of origin for the purpose of implementing this Protocol are set out in Annex 2 to this Protocol.

Annex 1 and 2 shall constitute an integral part of this Protocol.

The Parties to this Protocol declare their readiness to foster, on a reciprocal basis, the harmonious development of trade in agricultural products within the framework of their respective agricultural policies and international obligations. The Parties will periodically review the development of their trade in agricultural products. Furthermore, should any difficulty emerge concerning their trade in agricultural products, the Parties shall hold consultations without delay and endeavour to find an appropriate solution.

If the Government of Tunisia agrees to the above, this Letter and your Letter in reply shall constitute an agreement that this Protocol shall be applied from the date of entry into force of the said Free Trade Agreement, provided that the Parties to this agreement have exchanged their instruments of acceptance or ratification or from the date of agreement on provisional application of the said Free Trade Agreement in relation to Norway and Tunisia.

Landbruksprotokoll mellom Kongeriket Norge og Republikken Tunisia

17 desember 2004

Herr,

Jeg har den ære å bekrefte på vegne av den norske regjering at, som et resultat av forhandlingene som har funnet sted innenfor rammen av frihandelsavtalen mellom EFTA-statene og Republikken Tunisia (heretter kalt Tunisia), undertegnet den 17. desember 2004 i Genève, og i henhold til avtalens artikkel 4, er følgende protokoll vedrørende handel med basis landbruksvarer inngått:

Norge skal tilstå tollkonsesjoner på landbruksvarer med opprinnelse i Tunisia som spesifisert i vedlegg 1 til denne protokollen.

Opprinnelsesreglene for anvendelse av denne protokollen er gitt i vedlegg 2 til denne protokollen.

Vedlegg 1 og 2 skal utgjøre en integrert del av denne protokollen.

Partene til denne protokollen erklærer at de er rede til, på gjensidig basis, å fremme en harmonisk utvikling i handelen med landbruksvarer innenfor rammen av deres respektive landbrukspolitikk og internasjonale forpliktelser. Partene vil periodisk gjennomgå utviklingen i deres handel med landbruksvarer. Videre, skulle det oppstå problemer i deres handel med landbruksvarer, skal partene uten opphold holde konsultasjoner og tilstrebe å finne en hensiktsmessig løsning.

Hvis den tunisiske regjering sier seg enig i ovennevnte, vil dette brev sammen med Deres svarbrev danne en avtale om at denne protokollen skal anvendes fra samme dato som ovennevnte frihandelsavtale trer i kraft, forutsatt at partene til denne avtalen har utvekslet instrumenter for aksept eller ratifikasjon eller fra den dato midlertidig anvendelse av ovennevnte frihandelsavtale i forhold til Norge og Tunisia avtales.

Om samtykke til ratifikasjon av en frihandelsavtale mellom statene i Det europeiske frihandelsforbund og Republikken Tunisia og en tilknyttet landbruksprotokoll mellom Kongeriket Norge og Republikken Tunisia, begge av 17. desember 2004

This Protocol shall remain in force as long as the Parties to it remain parties to the Free Trade Agreement between the EFTA States and Tunisia.

Please accept, Sir, the assurances of my highest consideration.

17 December 2004

Sir,

I have the honour to acknowledge receipt of your Letter of today's date, which reads as follows: "I have the honour to confirm on behalf of the Government of Norway, that as a result of the negotiations which have taken place in the framework of the Free Trade Agreement between the EFTA States and the Republic of Tunisia (hereinafter called Tunisia), signed on 17 December 2004 in Geneva, and in accordance with Article 4 of that Agreement, the following Protocol concerning trade in basic agricultural products is concluded:

Norway shall grant tariff concessions to agricultural products originating in Tunisia as specified in Annex 1 to this Protocol.

The rules of origin for the purpose of implementing this Protocol are set out in Annex 2 to this Protocol.

Annex 1 and 2 shall constitute an integral part of this Protocol.

The Parties to this Protocol declare their readiness to foster, on a reciprocal basis, the harmonious development of trade in agricultural products within the framework of their respective agricultural policies and international obligations. The Parties will periodically review the development of their trade in agricultural products. Furthermore, should any difficulty emerge concerning their trade in agricultural products, the Parties shall hold consultations without delay and endeavour to find an appropriate solution.

If the Government of Tunisia agrees to the above, this Letter and your Letter in reply shall constitute an agreement that this Protocol shall be applied from the date of entry into force of the said Free Trade Agreement, provided that the Parties to this agreement have exchanged their instruments of acceptance or ratification or from the date of agreement on provisional application of the said Free Trade Agreement in relation to Norway and Tunisia.

This Protocol shall remain in force as long as the Parties to it remain parties to the Free Trade Agreement between the EFTA States and Tunisia.»

I have the honour to confirm that the Government of Tunisia agrees to the proposals contained in your Letter. Therefore, your Letter and this Let-

Denne protokollen skal være gyldig så lenge partene i denne protokollen er parter i frihandelsavtalen mellom EFTA-statene og Tunisia.

Motta, Herr, forsikringen om min utmerkede høyaktelse.

17 desember 2004

Herr,

Jeg har den ære å erkjenne mottakelse av Deres brev i dag med følgende ordlyd: »Jeg har den ære å bekrefte på vegne av den norske regjering at, som et resultat av forhandlingene som har funnet sted innenfor rammen av frihandelsavtalen mellom EFTA-statene og Republikken Tunisia (heretter kalt Tunisia), undertegnet den 17. desember 2004 i Genève, og i henhold til avtalens artikkel 4, er følgende protokoll vedrørende handel med basis landbruksvarer inngått:

Norge skal tilstå tollkonsesjoner på landbruksvarer med opprinnelse i Tunisia som spesifisert i vedlegg 1 til denne protokollen.

Opprinnelsesreglene for anvendelse av denne protokollen er gitt i vedlegg 2 til denne protokollen.

Vedlegg 1 og 2 skal utgjøre en integrert del av denne protokollen.

Partene til denne protokollen erklærer at de er rede til, på gjensidig basis, å fremme en harmonisk utvikling i handelen med landbruksvarer innenfor rammen av deres respektive landbrukspolitikk og internasjonale forpliktelser. Partene vil periodisk gjennomgå utviklingen i deres handel med landbruksvarer. Videre, skulle det oppstå problemer i deres handel med landbruksvarer, skal partene uten opphold holde konsultasjoner og tilstrebe å finne en hensiktsmessig løsning.

Hvis den tunisiske regjering sier seg enig i ovennevnte, vil dette brev sammen med Deres svarbrev danne en avtale om at denne protokollen skal anvendes fra samme dato som ovennevnte frihandelsavtale trer i kraft, forutsatt at partene til denne avtalen har utvekslet instrumenter for aksept eller ratifikasjon eller fra den dato midlertidig anvendelse av ovennevnte frihandelsavtale i forhold til Norge og Tunisia avtales.

Denne protokollen skal være gyldig så lenge partene i denne protokollen er parter i frihandelsavtalen mellom EFTA-statene og Tunisia.»

Jeg har den ære å bekrefte at den tunisiske regjering samtykker i forslagene i Deres brev. Deres brev sammen med dette svarbrev vil således danne

Om samtykke til ratifikasjon av en frihandelsavtale mellom statene i Det europeiske frihandelsforbund og Republikken Tunisia og en tilknyttet landbruksprotokoll mellom Kongeriket Norge og Republikken Tunisia, begge av 17. desember 2004

ter in reply thereto shall constitute a Protocol which shall be applied from the date of entry into force of the said Free Trade Agreement between the EFTA States and Tunisia, provided that the Parties to this agreement have exchanged their instruments of acceptance or ratification or from the date of agreement on provisional application of the said Free Trade Agreement in relation to Norway and Tunisia.

Please accept, Sir, the assurances of my highest consideration.

en protokoll som skal komme til anvendelse fra den dato ovennevnte frihandelsavtale mellom EFTA-statene og Tunisia trer i kraft, forutsatt at partene til denne avtalen har utvekslet instrumenter for aksept eller ratifikasjon eller fra den dato midlertidig anvendelse av ovennevnte frihandelsavtale i forhold til Norge og Tunisia avtales.

Motta, Herr, forsikringen om min utmerkede høyaktelse.

Tytkk: A/S O. Fredr. Amesén. Mai 2005